

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FP
359

Martin Emond: VINTERBILD.

(Ur Konstrevy)

MORGONBRIS

* JANUARINUMMER 1931 *

27:de årg.

Nummer 1

Pris 25 öre

Inför årsskiftet.

Allt snabbare flyr tiden undan. Det matematiska dagantalet i året är visserligen detsamma nu som förr men tidsavsnittet för en årsperiod har rent psykologiskt blivit allt kortare. Detta är naturligt med nutida skiftande och rika mångfald av uppgifter och intryck, som mänsklig odling frambragt. Ej minst genom den jämnare utbredning av möjligheter till utveckling, som alltmer skapas. Men visserligen lida ännu stora skikt av människor utav nöd, för vilka ogynnsamma livsvillkor gör att tiden skrider långsammare i grå tristess.

Vid varje årsskifte anknyter såväl den enskilde individen, som släktet i helhet, nya förhoppningar om drömmars förverkligande för att livet må bli ljusare och rikare. Och vid varje årsslut synes de kunna resultaten ringa. Ser man emellertid på längre sikt blir däremot intrycket av framsteg i vissa avseenden påtagligare. Man lär sig alltmer, att en individs, en generations liv är så litet i tidens och släktets aldrig stannande lopp. Men ändå äger stundom individen som generation en förmåga att öva betydande inflytande i sämre eller bättre avseende för samtid och efterkommande.

Detta har aldrig varit så medvetet känt som i vår tid. Trots all split och sönderslitenhet växer dock samhörighet och solidaritet alltmer bland jordens folk. Trots att fredens väg f. n. kan synas mörk och problematisk blir ändock samverkan och förbindelsen utöver gränser och raser allt vidsträcktare. Varför motsatsen ofta med stark förnimmelse synes antagligare, beror väl därpå, att nationell isolering och självtillräcklighet förbytts i ständig mellanfolklig kommunikation och därmed också givet komplicerade förhållanden uppstå på helt annat sätt än tidigare.

Socialdemokratin, representanten och värnaren för det gemensamt mänskliga bland alla, utan klass- eller gränsskillnader, växer sig allt starkare och blir därmed i stånd att

utföra sin stora mission för rätt och samförstånd mer avgörande än hittills.

Den uppåtstigande arbetarklassens stora uppgift blir alltmera aktivt öva inflytande för dessa strävanden. Att nydana och samtidigt humanisera.

Arbetarkvinnorna måste också alltmer taga del i och även andligt växa med dessa strävandens praktiska gestaltning och utformande för allmänt väl. För allas bästa.

Stora uppgifter ligga således framför. Konkret tillämpning kunna endast få genom dagens id i de många små gemensamma värvens flytande. Dagens närliggande praktiska arbete är det som skapar helhetsgrunden för morgondagens uppgift att bygga vidare. Ingen uppgift blir därför för ringa att fylla ur det helas synpunkt.

Vi genomleva f. n., mer eller mindre starkt framträdande i olika länder, en depressionstid, vilken efterträtt förutvarande högkonjunktur i vissa branscher. I miljoner hem kastar den sin mörka slagskugga över olyckliga offer. Samhörighetens röst frågar: hur skall dylikt kunna elimineras bort ur teknikens tidevarv?

Socialdemokratin håller ju före, att mycket av detta osäkerhetstillstånd kommer av den planlösa produktionen, vars drivfjäder är enskilt vinstbegär. Ett gigantiskt problem att komma tillrätta med rullar här upp

Innehållsförteckning.

- Inför årsskiftet.*
Bostadsproblemet.
Carl Lindhagen 70 år.
Esperanto: Äktenskapslagen i Holland.
Tänkar om uppfostran av Hans Zulliger.
Universiell avrustning.
En nordisk folkhögskola i Genève.
Är avskaffandet av prostitutionen omöjligt?
 av Martha Larsson.
Tänkvärda ord av Axel Hägerström.
Anses hemarbete som ett yrke? av Mattis Hörlén.
Hembiträdesproblemet.
Följetong. Dikter. Bokanmälningar. Notiser.
Ett inlägg. Från arbetsfältet, m. m.

sig och många generationer komma säkerligen att brottas med lösningen av detta.

Många och svårlösta uppgifter, att efter varje tids uppfattningar och förmåga söka avvinna det bästa möjliga av finnes således och ständigt växa nya fram. — Livets strider ta aldrig slut, som en nyligen hyllad jubilar brukar uttrycka det.

Hoppet och den ständiga förnyelsen växa emellertid också alltjämt ständigt på nytt. Isoleringen, självtillräckligheten viker alltmer för det gemensamma, det humant mänskliga.

Våra små organisationer äro droppar i denna aldrig sinande ström, som ha sin betydelsefulla uppgift att fylla. Låt oss med vidgad syn och ljus tillförsikt göra vår lilla gärning i detta stora daningsverk. Vi ha då fyllt vår plikt. Mer kan ej fordras.

Morgonbris, arbetarkvinnornas egen tidning, har ju också sin givna uppgift uti detta omformnings- och fostringsarbete att utföra. Den kan bli i stånd att allt bättre göra detta om vi alla hjälpas åt att alltmer vidga dess läsekrets. Den ingår nu i sitt tjugusjunde verksamhetsår och hoppas genom många nya läsaress stöd och medverkan kunna i ännu högre grad bidra, som organisatoriskt förbindelsemedel, till vår rörelses utbredning och den enskilde läsarens stegrade intresse och delvisa fostran för dagens uppgift och vyernas vidgande, genom intresserades benägna medverkan för belysning av föreliggande spörsmål och situationer.

Hård och verklighetsbetonad är tiden mer än någonsin. Detta kräver av oss alla som arbeta för framtidsmål nyktra och förnuftsbetonade analogislut och insatser, men också framtidstro. Men det sprödare i livet måste även beaktas och vårdas. Här har kvinnligt inflytande stora uppgifter.

Låt oss nu alla kampglada — eller låt oss kanske hellre säga *livstroende* — gå till dagens värv.

I dessa känslor kunna vi varmt önska varandra framgångsrikt arbete och

Ett gott nytt år.

Bostadsproblemet. En humanist — apostel — vägrödjare.

Carl Lindhagen 70 år.

För de större städernas mindre inkomstagare men även för stora grupper av andra, t. ex. lantarbetarna, är, som alla veta, bostadsförhållandena hart när outhärdliga. I Stockholm har priset å mindre rum och kök i nya hus standardiserats till 1,400—1,600 kr. de senare åren. Billigare s. k. halvmoderna lägenheter stå knappast att uppdriva på hyresmarknaden. Det betyder genomsnittligt en tredjedel till hälften av en arbetares årsinkomst till bostadshyra för ett mycket knappt utrymme. Att detta är rent avita förstå alla. Det behöver ej vidare utläggning.

Men vad är att göra för uppnående av ändring häruti?

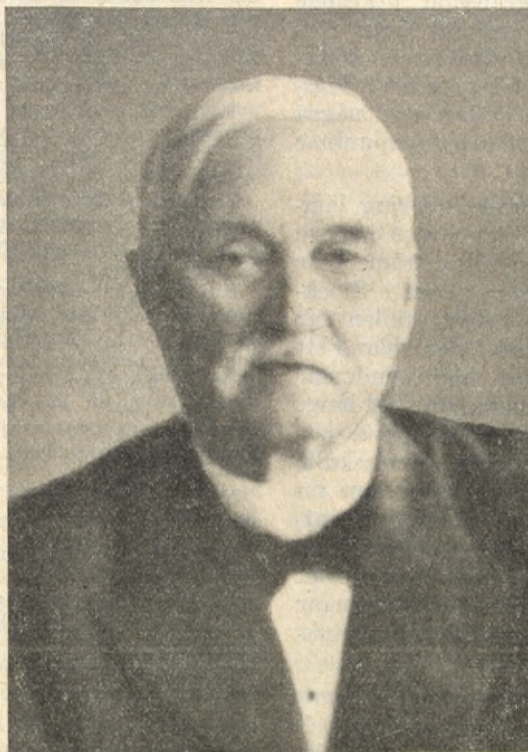
För att rådslå om detta var, på Hyresgästföreningens initiativ, för några veckor sedan en kongress samlad uti huvudstaden. Densamma fick en synnerligen representativ anslutning från hela landet, med inslag även från fastighetsägareintresset, teknici och experter inom byggnadsbranschen, företrädare för olika sociala institutioner, läkare etc. Ej minst talande för det allt mer vaknande samhällsansvaret i detta avseende var, att så många representanter för det allmänna, stat och kommun, närvaro.

Det är ju klart att bostäder skapas ej genom kongressuttalanden men säkerligen gjorde denna stor nytta genom den aktualisering av frågan som gjordes av ett samlat vederhäftigt överläggande om effektivaste medlen att nå praktiska resultat. Det är uppenbart att det måste bli en allmän stark folkrörelse, som energiskt sätter in sin kraft för bättre bostadsförhållanden för flertalet av folket, vars bostadsförhållanden f. n. äro så svåra.

Hemmet är ju samhällets grundval heter det. Men hemmet är till stor del beroende av bostaden. Just därför måste denna vara av en socialt godkändbar typ. Samhället måste göra direkta ingripanden för att nå dithän. Att lita till slumpen, d. v. s. den enskilda företagsamheten (läs profitbegäret) för att "lösa" frågan går ej längre. Därtill är det legitima bostadsbehovet till överkomliga hyror alltför vitalt ur det helas synpunkt.

Dessa synpunkter har ju också socialdemokratien gått in för i sin statliga och kommunala politik.

Kvinnorna måste alldeles särskilt vara intresserade av detta spörsmål, som för dem är av så stor betydelse.

Den 17 december fyller Carl Lindhagen 70 år. (D. v. s., då detta kommer under läsekretsens ögon ligger ju dagen i fråga redan ett par veckor tillbaka i tiden.)

Carl Lindhagen är den enda ännu aktivt verkande politiska och andliga kraft, som utgick ur åttiotalets, den nyare tidens brytningsskede, av den resning och storvulnhet, som utmärkte dess pionjärer och ledare: En ADOLF HEDIN, KARL STAAF och framför allt HJALMAR BRANTING. Hans livsgärning kommer att leva i tacksamt minne hos alla, som i vårt land ha sinne för humanitet och rättvisa i vidaste bemärkelse åt alla.

Här är ej avsikten att påminna om Carl Lindhagens livsverk. Dagligen är han ju lika stimulerande verksam nu som tillförne å skiftande arbetsområden. Hela hans viljeställning, rättspatos, framtidsdrömmar liksom hans gärning i dagens praktiska värv, är av alla svenska män och kvinnor och även långt utöver världen känt sedan årtionden tillbaka i tiden.

Morgonbris, arbetarkvinnornas tidning, vill endast med dessa få ord bringa dess läsekrets' hyllning till en av dess varmaste förkämpar i nutiden. Helt visst önskar den av fullaste hjärta att många ljusa år må förunnas Carl Lindhagen att verka för det mänskligas tillväxt i orolig värld.

Blir känslan och intresset för rationell insats på detta område verkligen levande hos alla vederbörande parter, äger också samhället möjligheter att verksamt befrämja billigare bostadsproduktion. Detta utan finansiella oförmånligheter. Tvärtom.

Goda exempel har den kooperativa byggnadsproduktionen lämnat senare åren. Genom förenade ansträngnin-

gar och praktiskt inriktat arbete, stött i begränsad skala genom kommunal och statlig sekundärkredit, ha stora resultat nåtts. Ehuru alltför begränsat för att öva avgörande inflytande. Endast en sammanslutning, Hyresgästföreningen i Stockholm, har där under några år producerat bostäder för 60,000,000 kr.

Under kongressdagarna höllos

många instruktiva föredrag och massor av belysande inlägg gjordes, sysslande med olika sätt och synpunkter för att allsidigt kunna erfara hur man praktiskt skulle bemästra det svåra problemet.

Morgonbris begränsade utrymme tillåter ej något referat över förhandlingarna, som våra läsare säkerligen förut tagit del av genom dagspressen. Vi skola endast med några få ord omnämna en del synpunkter som framfördes.

Angående hyornas stegring lämnades massor av fakta som belyste dess orsaker. Den allra främsta är jordröntans stegring, som i Stockholm i de konkret belysta fallen var oerhörd. På en mansålder, ibland ett par tiotal år endast, har egendomar stigit med flera hundra upp till långt över tusen procent. Oförtjänta jättevinsten för jobbaren, som skulle gått till det allmänna, men som nu hyresgästerna få vidkännas. Tomträtt och jordvärdestegringsskatt skulle omöjliggöra denna absurditet och därmed skapa förutsättningar för socialt betonad bostadsproduktion.

Kooperativt byggande året runt, mark å billiga villkor av stat och kommun, tillräcklig sekundärkredit från det allmänna, rationalisering av byggnadsyrket etc. skulle kunna driva ner hyrorna högst väsentligt, där om rådde ingen meningsskiljaktighet. En social hyreslag bör också komma till stånd. Ordnad bostadsinspektion införs, som får befogenhet att skaffa respekt för gällande lagar. Behovet av att det allmänna ordnar rationell upplysning å landet om bostadshygienens elementära krav underströks. Särskilt instruktivt i detta avseende var det föredrag som stadsläkaren i Malmö, docenten Axel Höjer höll härom. Han framdrog ex. hur många både kroppsliga och själsliga sjukdomar bero på eller förvärras i osunda bostäder. Det verkligt avgörande, framhöll han, var ren frisk luft och den erhåller man inte bara genom ventilation, utan viktigaste förutsättningen var renlighet och snygghet både kroppsligt och i bostaden för att det ej skall bli dålig luft. Han berörde också vikten av nödiga biutrymmen i bostaden, garderober, skafferier, avlopp etc. Fuktiga kläder, tvättning i rummet, ömtåliga matvaror etc. förskämmer luften. Ventilationen bör vara snabb och fullständig. Detta nås endast genom tvärdrag. Av stor vikt är att rummen äro ljusa, detta befördrar även snyggheten. Inga mörka tape-

Esperanto.

La edziĝleĝo en Nederlando.

Ni havas edziĝleĝon el la jaro 1838:a, kiu estas bazita sur la malplivaloreco kaj submetiteco de la edzino. Antaŭ 100 jaroj ĝi estis bona! La interrilatoj inter la geedzoj estis tiaj. Sed nuntempe la virino estas konsiderata kiel egalvalora al la viro. Si povas esti enoficigata en preskaŭ ĉiuj publikaj profesioj, nur *ne* kiel sekretario aŭ estro de la komunumoj. Pro tio necesas modifiko de la komunumleĝo.

Por studi ŝi havas permeson viziti la universitatojn. En Nederlando Alette Jacobs estis la unua virino, kiu ĝuis antaŭ 50 jaroj ĉi tiun favoron.

Kaj tamen la malmodernecon de la edziĝleĝo oni ne forigas. Kaŭzo? Grandparte la tradicio. Kaj la religiuloj citas la biblion por sensange konservi tiun ĉi leĝon. Anstataŭ konformigi la leĝon entute al la modernaj juraj konceptoj, oni jam dum duona jarcento per partaj modifoj klopodas ŝirmi la edzinon kontraŭ misuzo de la edza potenco.

Niaj postuloj estas pri la edziĝa leĝo, ke en ĝi estu:

- 1) Egalvaloreco kaj samrajto de la geedzoj.
- 2) Forigo de la *sola patra* potenco.
- 3) La gepatroj devas kune posedi la gepatran potencion.
- 4) Konfeso pri la rajtoj de la edzino pri siaj propraj enspezoj kaj posedaĵoj.

Ne nur la samajn rajtojn, sed ankaŭ samajn devojn ni proponas.

Ĉu ekzistas ŝanoj por baldaŭna modifo de la edziĝleĝo?

En 1917:a aperis raporto de komisiono el juristoj. En tiu ĉi raporto oni konservis la potencepozicion de la edzo, kaj ankaŭ la maljustan edziĝposedajan rajton.

En la porparlamentala malferma parolado de l'jaro 1919:a estis promeso pri revizio de tiu rajto. Sed tiu sola revizio ne estas sufiĉa plibonigo. La idealon ni ne atingos sen plena aliformigo al estonta leĝo, kiu devas enhavi egalvalorecon kaj egalrajtecon de la edzino.

La katolikaj virinoj volas ke la edza potenco estu konservata "pro la familia unueco"! Sed tamen ili postulas ke:

- 1) La edzino povu memstare agi;
- 2) La edzo ne havu absolutan rajton pri elekto de loĝloko;
- 3) La patro ne havu la soldecidan rajton en priinfanaj aferoj;

ter. Särskilt viktigt är att varje familj har eget avträde.

Det var tjogtals elementära hygieniska råd han i detta föredrag framförde som borde spridas framför allt till lantarbetarna.

Detta endast några antydningar om bostadskongressen och det oerhörd betydelsefulla problem den sysselsatte sig med. Till detsamma få vi säkerligen anledning återkomma många gånger i vår dagliga verksamhet, innan verklig lättnad förspörjes för frågeställningen: hur skola vi kunna bo drägligare och billigare?

S. V.

4) Li ne rajtu laŭvole disponi pri la edzinaj posedaĵoj.

Kvankam tiuj katolikaj virinoj do ne volas la samajn modifojn kiel ni, ni tamen povas konkludi, ke en ĉiuj medioj oni malŝatas la pludaŭran ekziston de la regno de plojfort ula potenco.

E. v. V. Bouwes.

Aktenskapslagen i Holland.

Vi ha en äktenskapslag av år 1838, som baserar sig på idén om hustruns mindervärdighet och skyldighet till underkastelse. Denna lag var bra för 100 år sedan! Förhållandena mellan makarna voro då av sådant slag. Men nu för tiden anses kvinnan vara likaberättigad med mannen. Hon kan bli tjänsteman inom nästan alla allmänna yrken, dock *icke* som sekreterare i kommunens tjänst eller borgmästare. Därför är en modifikation av kommunallagarna nödvändig.

Hon har rätt att för studier besöka universiteten. I Holland var Allette Jacobs den första kvinna, som åtnjöt denna förmån för 50 år sedan.

Och likväl vill man icke eliminera den gammalmodiga äktenskapslagen. Orsaken? Till stor del traditionen. Och de religiösa citera bibeln som stöd för bibehållande av denna lag. I stället för att till alla delar bringa lagen i överensstämmelse med modern juridisk uppfattning, söker man sedan ett halvt århundrade med ett lapperik skydda hustrun mot makens maktmissbruk.

Våra fordringar äro beträffande äktenskapslagen, att i den införes:

- 1) Likvärdighet och likaberättigande för båda makarna.
- 2) Avlägsnande av den nuvarande *fadersmakten*.
- 3) Föräldrarna böra tillsammans utöva föräldraskapet.
- 4) Erkännande av hustruns rätt att själv disponera över sina inkomster och tillgångar.

Icke endast samma rättigheter, utan även samma skyldigheter föreslås vi.

Finns det utsikter till snar modifikation av äktenskapslagen?

År 1917 avgav en kommission av jurister en rapport. I denna rapport hade man behållit äkta makens maktposition, och även den orättvisa rätten för denne att förfoga över hustruns tillgångar.

I det tal, som föregick parlamentets öppnande år 1919, ställdes i utsikt en revision av denna rätt. Men endast revision är icke en tillräcklig förbättring av kvinnans ställning. Idealet komma vi ej att nå med mindre, än en fullständig omformning av lagparagraferna, vilka böra tillerkänna hustrun likvärdighet och likaberättigande med mannen.

De katolska kvinnorna vilja att fadersmakten skall bevaras "för familjeenhetsens skull"! Men ändock fordra de att:

- 1) Hustrun må ha rätt att handla självständigt;
- 2) Mannen skall icke ha absolut rätt att själv bestämma boplatz;
- 3) Fadern bör icke ha ensam bestämmanderätt i frågor, som röra barnen;
- 4) han bör icke ha rätt att fritt disponera över hustruns tillgångar.

Ehuru dessa katolska kvinnor alltså icke vilja ha samma ändringar som vi, ha vi dock anledning förutsätta, att man i alla kretsar ogillar fortsättandet av tillståndet att den starkares rätt är högsta lag.

E. v. V. Bouwes.

Tankar om uppfostran.

Med benägen tillåtelse avtrycka vi här ett avsnitt ur den på annat ställe i detta nummer omnämnda boken *Gör oss fria* av Hans Zulliger, som Tidens förlag nyligen utgivit.

Den, som verkligen reformerar skolan, är den, som oavbrutet arbetar på sig själv, och vilkens andliga balans inte är fix och färdig vid tjugu år. Därtill behövs en ständig lust till företagsamhet, uppfinningsförmåga, förmåga av inlevelse, skaparvilja, självprövning och modet att stå eller falla med sin mest karakteristiska skapelse inom skolarbetet.

Skolreformen är utformningen av lärarens egen personlighet genom arbetet, något som han aldrig får låta avstanna, så länge han har barn sig anförtrödda. — — —

Skolreformen är varken de "modernas" monopol eller de "ungas"... den har bedrivits och bedrivs av gråhåriga människor, av alla de yrkeskamrater, som bemöda sig under "ständig strävan". Schillerkrage, sandaler och konstnärsmän äro lika litet kriterier därpå som kortklippt hår och klänning utan ärmor hos lärarinnan. Skolreformen ligger inte i det yttre uppträdandet utan i ett oupplösligt inre flöde, som tar sig uttryck i arbetet liksom konstnärens andliga utveckling kan konstateras i hans verk.

Därför är egentligen blott skolreformatorn — i ovannämnda bemärkelse — en verklig, användbar uppfostrare. Alla andra

äro olyckliga människor, som också göra sina barn olyckliga. Till dem höra också de, som tro, att det är tillräckligt med plikt känsla för en lärare, pedanterna, för vilka det viktigaste är att pinsamt följa alla förordningar..., de som fly till paragraferna för att undgå det inre ansvaret och de inre fordringarna. De ha kommit in på fel bana och vilja inte tillstå det för sig själva. Till uppfostrare kunna endast användas personligheter (inte att förväxla med "poseidonligheter" för att tala med Spitteler — "Olympischer Frühling"), människor som själva äro fria och frigjorda. Detsamma måste också sägas om alla, som gärna skulle vilja kalla sina karaktersegendomligheter och sina besynerligheter för sin "personlighet".

Man har ofta frågat mig om jag går in för individuell uppfostran eller massuppfostran. Sedan jag berättat så mycket om min undervisning, borde frågan egentligen vara besvarad. Jag skulle emellertid vilja göra några ytterligare uttalanden därom.

Målet för alla pedagogiska bemödanden är att göra barn till vuxna människor. Barn likna egoistiska vildar, som lyda sina drifter och sitt begär efter lust. Uppfostran måste förvandla dem till socialt värdefulla kulturmedlemmar, anpassade efter verkligheten och kampen för tillvaron.

En alltigenom individuell uppfostran (den vore endast möjlig i teorin) skulle aldrig kunna motsvara kulturens fordringar, ty blott i massan, i samhället, blir den unga människan social, och kulturen själv är en vinst, som samlivet, gemenskapen tillkäm-

pat sig. Varje kulturfordran är en det allmännas fordran på individen, vilken måste inskränka sin egoism till förmån för de andra, på samma gång dessa andra återigen få inskränka sig för den förstnämndes räkning. Denna reflexion visar tydligt, hur uppfostran måste taga hänsyn till att den som är i behov av uppfostran, måste inordnas i "massan".

Omvänt får "massan" och den uppfostran, som inriktar sig på livet i densamma, inte verka förstörande på den enskildes egna pund, som äro honom ensam och till högre ändamål anförtrödda.

Om den gamla undervisningsskolan helt enkelt hasplade ur sig ett kunskapsprogram utan hänsyn till den enskilde lärjungens speciella begåvning, så var detta ett våldförande för vilket många stora andar bitert hatat skolan.

Och om många lärare ännu i dag sätta hela sin ära i att inte lärjungarna förrätta något arbete gemensamt, om t. ex. räkne- och uppsatsundervisningen bedrivs så, att inget barn får komma ett annat till hjälp, när dess kunskaper inte räcka till, då lider det sociala sinnet härav. Här odlas en falsk äregirighet, som utvecklas till en mistrogen och avundsam egoism gentemot den andligt rikt begåvade. Man ser den tydligt på det hat, som genomsnittsmänniskan hyser mot den medmänniska som höjer sig över henne. Tänk bara på hur en arbetare eller hantverkare förföljer sin skickligare yrkesbroder, och hur många människor också inom de "bildade" yrkena, som inte äro fria från denna egenskap, utan överallt skulle vilja skruva ner de lampor, som brinna klarare än deras egna ljusstumpar... och tänk på avunden mellan nationerna, som gärna skulle vilja krossa var-

min hudcrème

Vid morgontoiletten behandlas hyn med Gahns Faréna-crème, som under dagen skyddar mot väderlekens skadliga inverkan och utgör ett idealiskt underlag för puder.

På kvällen masseras hyn med Gahns Faréna-crème. Hyn får nytt liv och uppkomsten av rynkor och narighet förhindras. Alla orenheter, pormaskar o. d. försvinna.

GAHNS FARÉNA HAVRE-CRÈME

HENRIK GAHNS AKTIEBOLAG. UPSALA.

andra med diktat och militäriska besättnin-
gar!

Den skola, som odlade den s. k. mass-
drillen, uppfostrade inte den unga män-
niskan till en lem i en sedlig folkgemens-
skap utan till en intellektualiserad egoist.
Dessa huvudändamål var att meddela kun-
skap i de olika ämnena. Även religions-
och sedeläran, som föregav sig utbilda sjä-
len och viljan bedrevs (och bedrives) intel-
lektuellt. Läraren bedömde och betyg-
satte det högljudda pratet och tankeakro-
batiken i sedliga ämnen, inte känsla vilja
och sedlighet i sig själva. Dessa kunde inte
göra sig gällande i skolsalen, och om det
också hade varit möjligt, skulle det ha varit
en hädelse att betygsätta dem, som om
man vore den gode gudens ställföreträdare.

Man pratade!... Man pratade om det
kristna budet att älska sin nästa och sina
fiender; men ve den som välvilligt i skolan
hjälpste sin nästa, om han var i nöd! För
gärningen, den sedliga och kristna gärnin-
gen, fick han ett dåligt uppförandebetyg.

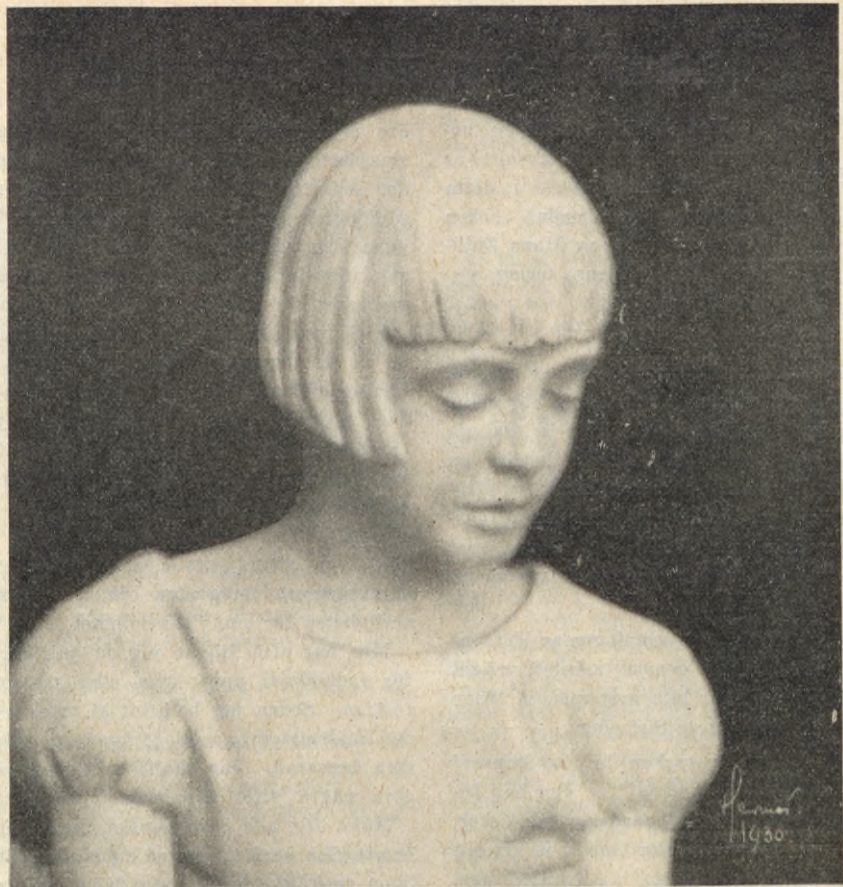
Man pratade!... Om sanningskärleken.
Men om en lärjunge t. ex. i en uppsats
prisgav sina egna, sina sanna tankar, då
föringade man dem inför honom och gav
dem ett dåligt betyg, emedan barnets tan-
kar inte motsvarade lärarens åsikter, och
så lärde det — ljuga. Och när lärjungen
ville berätta saker för läraren, som inte
stodo i kursplanen, avvisades han skarpt:
"Det hör inte hit!"

Man pratade!... Om den gamle Tell,
om hans manlighet och trohet mot sin över-
tygelse. Men när ett barn manligt försva-
rade en egen åsikt och verkligen visade tro-
het mot sin övertygelse, då uppreste sig
däremot en falsk auktoritetssjuka hos lära-
ren och han var synnerligen böjd för att
brännmärka lärjungen som motspänstig.
Ty av lärjungarna fordrade man under-
kastelse, och den bakslugaste hycklare hade
det inom skolan, även där man genomskä-
dade honom, tio gånger bättre än den som
var rakryggad alltigenom.

Man pratade om arbetets lycka och väl-
signelse... och man missbrukade arbetet
som bestraffningsmetod.

Man predikade över orden: "Kunskap är
makt!" och "Kunskap är frihet!" Men
när ett barn frågade om något, som icke
sanktionerats av staten, undvek man att
besvara frågan och sade: "Det är synd
att tänka över den saken... om sådant
frågar man inte!" I många fall var lögn-
aktighet bekvämare än öppenhet... och så-
dan läraren är, äro lärjungarna!

Man talade om att sträckbänken avskaf-
fats och likaså prygelstraffet i lagstift-
ningen, för slavarna, i militärtjänst (pro-
foss), man beivrade djurplägeri, och man
fortsatte gladeligen med att ge barnen
stryk. Inte bara för dåliga handlingar
utan också för klena intellektuella resultat,
för uraktlåtenhet, som de voro oskyldiga

Signe Lorichs Ehrenborg: *Skulptur. Mona.*
(A. B. F:s Studiehjem, Stockholm.)

till, för handlingar som de ännu inte kunde
bedöma. Det finns inom lärarkåren (ännu
i dag!) människor, som jämt och samt ha
pacifism på läpparna och inte finna ord
nog starka för att brännmärka kriget.
Men samma människor förtörnas, när man
anmodar dem att avskaffa kroppsaga inom
sin klass. De märka inte, hur de genom
att ge stryk odla den inom varje människa
förefintliga masochismen-sadismen, detta
driftpar, som i sin yttersta konsekvens vill
kriget.

Ända från sin första skoldag uppfostra-
des lärjungarna systematiskt till att över-
trumfa sina kamrater. Var och en fick
samma uppgifter, som han skulle lösa bättre
än sin kamrat. Man riktigt uppfostrade
barnen till att göra bättre och veta bättre
än sina kamrater. Man placerade dem på
skolbänken efter deras prestationer eller
också utmärkte man den "bäste". Man
kungjorde ordningsföljden för betygmedel-
värdena så noga som på decimalen, på de
"dumma" satte man åsneöron av kardus-
papper på huvudet och implantade de tio-
gångersvises andliga högmod, som kraftigt
utvecklar sig till den berömda partiegois-
men med skyglapparna och världsåskåd-
ningsegoismen av i dag.

Läraren spelade polis. Han kontrollerade,
korrigerade, kritiserade, mätte alla barns-
liga yttringar efter de vuxnas ideal och
betraktade det som sin ädlaste uppgift

att i förmäm rättfärdighet med pennan i
högsta hugg betygsätta varje prestation av
sina lärjungar.

Och allt detta i Pestalozzis namn, som i
hela sitt liv i handling och ord haft kär-
leken som det enda uppfostringsmedlet!...

Med individuell uppfostran skulle vi inte
vilja förstå en uppfostran, som gör barnen
till egoister.

Men vi skulle inte heller vilja till mass-
uppfostran hänföra det, som den gamla
skolan förstod därmed.

Det gäller att frigöra den enskilda lär-
jungen efter hans egenart på ett sådant
sätt, att hans befriade krafter komma ge-
menskapen till godo: då erhåller tanken
om det "tjänande sinnet" ett nytt innehåll.
Vägen dit går likväl inte över bud och för-
bud, över tvång och straff, över våldet
utan över de individuella krafternas utveck-
ling och förädling (sublimering), som
kunna och vilja ställa sig i det helas tjänst,
emedan däri ligger den högsta tillfreds-
ställelsen och den högsta lyckan.

Individuell uppfostran får inte fattas
sentimentalt i den bemärkelsen, att läraren
vekt ger efter för sina lärjungars odiscipli-
nerade (drift) önsknningar och liksom låter
sig ledas av dem utan snarare så att lära-
ren har ett fint öra för den unga själens
vibrationer, undviker allt, som skulle kunna
skada den, och tillför den allt, som kan

Universell avrustning ett gemensamt internationellt krav.

Det närvarande världsläget kännetecknas av ekonomisk depression, av social, politisk och andlig oro. De starka krigsrustningarna i världen — vilka för närvarande draga en kostnad av närmare 20 miljarder årligen — äro icke endast symptom av utan jämväl starkt bidragande orsaker till den förhärskande ödesdigra krisen. De utgöra ett hinder för det internationella samförståndet och samarbetet, binda de andligt och materiellt produktiva krafterna, skärpa de ekonomiska, politiska och sociala motsättningarna och innebära ett allvarligt hot mot freden.

Ett av de nödvändigaste villkoren för åstadkommandet av ordnade mellanfolkliga förhållanden och undanrödjandet av den hotande krigsfaran är att ofördröjligen ävägbringa en allmän och kraftig minskning av de bestående militära rustningarna i världen såsom ett första steg mot en fullständig universell avrustning och såsom bevis för folkens och regeringarnas allvarliga vilja att uppfylla sina i fredstraktaterna och i Nationernas förbunds akt givna löften och sin genom Briand—Kellogg-pakten åtagna förpliktelse att "avstå från krig som verktyg för nationell politik". Sedan man tagit avstånd från kriget, måste

man även taga steget ut och avstå från krigsrustningarna. Denna sanning inses och erkännes av många ledande statsmän och växer sig allt starkare inom folket.

En första alla stater omfattande nedrustningskonferens är som bekant avsedd att av Nationernas förbund sammankallas, om möjligt under 1931. De män och kvinnor, vilka som regeringsombud kallas till denna konferens, få den största uppgift som i närvarande tid kan åläggas en församling. Av dem fordras mod, klokhet och god vilja i enastående mått. Om de skola förmå att lösa sin uppgift, måste de veta sig burna av folkens fredsvilja. Det är denna vilja till fred och försoning, ofta ännu bunden och omedveten, som Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet velat utlösa och giva uttryck genom att inbjuda till undertecknande av en vädjan till avrustningskonferensen. Runt om i världen har detta arbete tagit sin början. Vårt folks röst får icke saknas. Vi vädja till varje man och kvinna över 18 år att förena sig med oss, så att Sverges stämma må ljuda fyllig och stark.

Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet.

stärka den. Men målet* är överindividuellt, det är att göra människan beredd för gemenskap och därmed för kulturen över huvud. Så äro individuell och social uppfostran ömsesidigt beroende av och komplettera varandra.

Uppfostraren av i dag är inte sin uppgift vuxen utan daglig andlig näring, som han hämtar från filosofin och psykologin, eller utan den dagliga självprövningen:

Är jag min uppgift vuxen?

Har min verksamhet varit framgångsrik och gagnelig för barnen?

Vad har jag gjort för fel, hur hade jag kunnat undvika dem?

Känn dig själv, på det att du må lära dig att känna andra!" lyder ett gammalt ordspråk och för uppfostran gäller dessutom: "Gör dig själv fri, så kan du lösa andras fjättrar!"

* Häberlin, "Das Ziel der Erziehung", Wege und Irrwege der Erziehung, Verl. Kober, Basel.

*Gynna
Morgonbris annonsörer!*

Kata Dalströms minne.

I samverkan med Kata Dalströms-kommittén och Tidens förlag är undertecknad sysselsatt med utarbetandet av ett bokverk om fru Kata Dalström Till illustrerande av detta verk vore det önskvärt att erhålla teckningar och fotografier berörande Kata Dalström eller hennes föredragsresor. Personer som besitta dylika fotografier, ombedes vänligen låta undertecknad få låna dem för reproduktion. Fotografierna återgå omedelbart. Korta upplysningar om vad illustrationerna eller fotografierna avse, årtal o. d. böra helst bifogas. Anekdoter om Kata Dalström mottagas även gärna.

Stockholm den 10 september 1930.

*Fredrik Ström,
Alviksvägen 48,
Å p p e l v i k e n.*

Agitera för anslutning till Socialdemokratiska partiet. Det enda verkliga arbetarepartiet.

Eget 'hembageri'

i hushållet, och Ni sparar faktiskt många gånger hälften av vad Ni får betala för köpebröd. Dessutom får Ni — även utan vana vid hembakning — läckrare och hälsosammare bakverk om Ni använder Rumford bakpulver och följer Rumford Receptbok, som Ni får gratis hos Er handlande. Försök

Världsmärket sedan 1857.

MITROPA.

Av Hilja Liinamaa-Pärssinen.

*Likt pilen från en båge ilar taget
genom främmande, vida nejder.
"Mitropa" detta slagord genom-
tränger min varelse.*

*Städer och byar,
berg och floder
lyssnar till järnhjulens musik.
Röda kastanjer och åkerfält
skyndar förbi som i lek.*

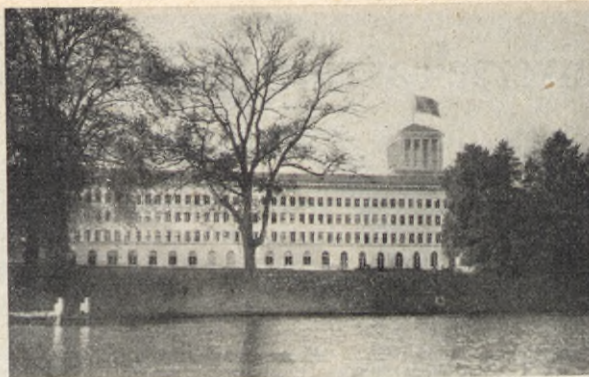
*I en vrå av järnvägskupén
döljer jag ansiktet i mina händer
och försjunker i minnen.*

*Hembygdens strand
och lägereldar
följer mig.
Därborta, och, en flyktig
men dock evig stund
jag fröjdats.*

*"Mitropa" för mig till fjärran länder
följd av den blåa vikens hemlighet:
kärlek.*

Vy från Genève.

Internationella arbetsbyrån. Genève.

En nordisk folkhögskola i Genève.

För att överlägga om möjligheterna till upprättandet av en nordisk folkhögskola i Genève voro den 6 december ett stort antal personer från organisationer och skolvärlden ävensom enskilda, samlade på Viskadalen folkhögskola. Representanter hade kommit även från Danmark, Norge och Finland.

Idén har utgått från redaktör Sven Backlund. Han önskar livligt att den nordiska ungdomen, den som är verksam inom organisationerna och om vilken man tror och hoppas att den vill grundligt sätta sig in i N. F:s arbete och de mellanfolkliga problemen för att en dag bliva det mellanfolkliga arbetet till nytta, skall få tillfälle därtill.

D:r L. Krabbe, Danmark, har livligt understött honom, och de nordbor, som äro knutna till N. F. och

arbetsorganisationen, lämna livligt sin medverkan.

Härigenom skulle all undervisning kunna ske på de tre nordiska språken och den nordiska ungdomen ur de djupa leden komma i likvärdig ställning med den studerande ungdom som varje år även från Norden genomgår kurser därnere. Såväl d:r Krabbe som red. Backlund anse det nödvändigt att icke språkfrågan får vara avgörande för möjligheterna att i de internationella problemens centrum skaffa sig utblickar över världsproblemen. Vad som mest bekymrade deltagarna var naturligtvis hur den ekonomiska frågan skulle lösas för en sådan skola, men männen från Genève voro icke ängsliga.

Sänd stipendiater, så skola vi ordna resten, var deras svar. Föreläsningarna hållas gratis. På 600 kr. för en tre månaders kurs skall det därför vara möjligt att täcka både resekostnaderna, undervisningen och uppehållet under denna tid.

Beslutet om bildandet av Förening

gen Nordisk folkhögskola i Genève blev även enhälligt.

Ett förvaltningsutskott med säte i Genève valdes med red. Backlund och d:r L. Krabbe m. fl. som ledamöter.

Även valdes rikskommittéer för Sverige, Norge, Danmark och Finland.

Dessutom kommer lokala organisationer att bildas (Genèvekommittéer) vars huvudsakliga uppgift blir att utvälja stipendiater och skaffa stipendier.

Vi hoppas nu livligt att skolan kommer att vinna förstärkelse och anslutning och att de villiga krafterna i Genève må komma i verksamhet för utförande av det program som i sig innesluter ett stärkande av de nordiska banden och att med djupare insikter i de internationella problemen nordisk tanke skall gjuta sig in och berika det internationella samarbetet, och må även kvinnorna göras delaktiga i detta värv.

S. V.

Arbetarna och rationaliseringen.

Aktuell broschyr av Sigfrid Hansson. Tidens förlag. Pris 75 öre.

Rationalisering är en angelägenhet, som icke blott angår arbetsgivarna utan även i hög grad arbetarna och samhället. Det är därför av största vikt, att man äger kännedom om rationaliseringens innebörd och dess konsekvenser, framförallt i socialt hänseende.

Efter att ha klargjort rationaliseringsbegreppet belyser författaren arbetslöshetsrisken, olycksfallsrisken, den lönepolitiska sidan av problemet o. s. v. Han lämnar en kort redogörelse för hur man inom utlandets fackföreningsvärld betraktar rationaliseringssträvandena och anger riktlinjer med avseende på rationaliseringen för den svenska fackföreningsrörelsens vidkommande.

Industrialismens tidsålder.

Av Josef Wolontis. Kooperativa Förbundets förlag. Pris kr. 5:75.

Författaren ger i denna bok en helgjuten och konstnärligt högtstående skildring av världshistoriens största fredliga omvälvning — den industriella revolutionen.

I breda drag får man en spegelbild av de epokgörande framsteg det mänskliga snillet och produktiva arbetet tillsammans frambragt inom det industriella området. Ej minst under senare tiden. Såsom förf. skildrat utvecklingsgången blir det intet torrt upprepande av fakta utan det har på ett ovanligt lärorikt och intresseväckande sätt vidgats till en saftig kulturhistorisk och översiktligt belysande rundmålning i korta drag, över även andra besläktade områden av mänsklig odling. Man får lära och veta mycket i denna bok.

Det är icke någon överdrift att beteckna

densamma som ett epokgörande populärvetenskapligt verk på den ekonomiska historiens område.

Sagor och visor. Av Tora Johansson-Skredsvik. A.-B. Chelius & C:o förlag. Pris kr. 2:50.

En god och bra bok för barn i skolåldern, med tankeväckande innehåll, som bör stimulera såväl reflexionen som sinnet för det "rätta" hos de unga läsarna.

Karl Marx: Kapitalet. Av detta å Tidens förlag utgivna arbete ha nu häften 7 till 10 utkommit.

Rotbom. Teckningar av Starckenberg. Pris 2 kr. Koop. Förbundets förlag.

Ärkebiskopens senaste fredstal. Pris 50 öre. Kan rekvireras från Informationsbyrån för fredsfrågor.

Två värdefulla skrifter i Vad två f. d. sovjetdiplomater säga om Ryssland. uppfostringsfrågor.

Max Hodann: *Varifrån komma småbarnen?* Översättning från tyskan av Maja Björkman. Samorganisationens förlag. Pris 1 kr.

En bok, som denna, har länge saknats på svenska språket. Därför är det glädjande att konstatera, att en lucka nu blivit fylld. Boken är skriven av en kunnig och människovänlig tysk läkare och kan med behållning och utan möjlighet att skada läsas av barn i alla åldrar.

Därför är det så mycket mera att beklaga, att översättarinnan inte fullt exakt följt författarens text — en del fullt onödiga korrigeringar ha gjorts. Dessutom har hon helt och hållet utelämnat, dels författarens eget förord, dels hälften av ett kapitel inuti boken och dels slutet, som dock är så förklarande för författarens egen ståndpunkt i sexualupplysningsfrågan och som säkert skulle varit mycket nyttigt lektyr för många svenska föräldrar. Varför har översättarinnan inte åtminstone motiverat förändringen i sitt eget förord till boken?

På grund härav nödgas jag råda dem, som behärska tyska språket att skaffa sig den tyska upplagan, som f. ö. är 10 öre billigare än den svenska. Naturligtvis äro de översatta delarna av Max Hodanns bok väl värda att läsas och spridas och det är att beklaga, att broschyren icke finns tillgänglig i den allmänna bokhandeln. Jag hoppas att den lilla boken skall komma ut i en andra upplaga med de nu utslutna delarna översatta.

Gerda Kjellberg.

Hans Zulliger: *Gör oss fria.* Tidens förlag. Pris 4: 25.

Föreliggande arbete är författat av en schweizisk folkskollärare. Han framlägger sina erfarenheter och rön från skolans värld, demonstrerar hur han vid fall av lättja, för sen ankomst och andra försummelser och oarter av olika slag bland barnen lyckats komma till rätta med dem genom analys av deras själsliv. Särskilt kraftigt poängterar han, hur verkligt farligt och dessutom ändamålslost det är att i sådana fall använda sig av straff.

Han utdömer sådana straffmetoder för skolan, som bestå i ökat arbete, och framför allt i handgripligheter. Genom att pålägga försumliga barn ökat arbete, skapar man endast arbetsovilja. Och arbete, menar författaren med rätta, skall ju utföras med glädje, om det skall ge något nyttigt resultat.

Om kroppsstraffet säger han, att dess värde och resultat är tvivelaktigt. "Det

Två f. d. sovjetdiplomater ha brutit med sina uppdragsgivare och framställt minnen och anklagelser i sina nyss utkomna böcker. Den ene är förutvarande ministern i Paris, Besdovskij. Hans bok är utkommen på Bonniers förlag, under titel: "På väg mot termidor." Vi få här göra en ingående bekantskap med det sovjetryska systemet och dess metoder. Det är antagligen första gången en så intim kännedom meddelas yttervärlden av så sakkunnig person som en sovjetminister. Utan att närmare ingå på denna bok kan dock sägas, att det är oerhörda saker, som avslöjas om arbetet vid en rysk legation, vars medlemmar till stor del utgöras av representanter för komintern, tjekan och krigsinformationsbyrån. Var och en av dessa avdelningar ha till uppgift att ställa till med inbördeskrig, terror och spionage på allt och alla och inberätta allt till politiska byrån i Moskva. En mera övervakad person än en sovjetminister får man säkert leta efter.

Hela boken överflödar av exempel på Sovjetrysslands metoder mot andra folk. Det är ett system av ansvarslöshet, lögn och hat mot varje annan samhällsordning utom den nuvarande ryska.

Rysslands öde heter en annan bok av f. d. ambassadören i Stockholm, S. Dmitrievsky. Denna bok är en både gripande och värtalig protest av en rysk patriot mot sovjetstyret. Förf., som tills nyligen till-

är — liksom många andra straff väl i stånd att undertrycka, men, när vi veta, att uppfostringsprocessen inom barnet betyder en utveckling, måste vi tillstå för oss själva, att egentligen ingenting uppnåtts genom ett undertryckande; det undertryckta kan senare åter bryta fram". Om man ger ett barn stryk, förstärker man på underjordisk väg dess hämndbegär, det börjar lata människorna, blir pessimist, och senare bekämpar och tvivlar det på allt vad auktoritet heter, i motsatta fallet kan det "leda till smygvägar och hemlighetsmakeri, och barnet blir en för evigt osäker och ostadig människa, som inte kan leva annat än under en auktoritets ledning och äger en slavisk själ".

Boken är lättläst och lättförståelig även för den, som icke är hemmastadd i psykoanalysens irrgångar. Den kan icke nog varmt rekommenderas till studium av föräldrar, lärare och andra, som ha med barnuppfostran att skaffa. Den är upplysande och vägledande i uppfostringsfrågor. Den är intressant.

Gerda Kjellberg.

hört kommunistiska partiet, lämnade detta på grund av tvivel om dess nytta för Ryssland och mänskligheten. Det är ingen hatfull människa uppfylld av önskan att skandalisera sina fiender, d. v. s. sin förre uppdragsgivare i Moskva, som här har ordet. Man känner en ärlig människas vilja, att vad det än må kosta bryta med ett ohållbart system. Innan en person kommit till en sådan partipost som sovjetminister, måste han givetvis ha passerat åtskilliga grader. Förf. tillhör det nya Rysslands unga intellektuella, som också haft kontakt med de intellektuella före revolutionen eller kanske rättast genomgått sin skolning i vetenskapligt avseende till stor del före revolutionen. Denna bok kompletterar den föregående. Den är mycket olik den men dock ett slags supplement till den. Man ser samma sak från olika sidor. Två skilda typer — den ena mer realistisk och nyktert, den andra mera känslösamt och ideellt. Båda uttryckande detsamma: Ryssland går mot undergången i politiskt, ekonomiskt och moraliskt avseende. Politiskt avskiljer Ryssland sig från Europa och blir mer och mer urarva i den västerländska kulturen, med ett ord Rysslands isolering från Europa medför landets säkra och redan nu påtagliga asiatisering. Det som ligger Stalin och andra styrande om hjärtat är ej de hungrande miljonernas brödfråga utan världsrevolutionen, för vilken man offerar det utarmade folket. En guldflod har vräkts ut på t. ex. kinesiska generaler för att få dem att införa kommunismen i Kina. Och på samma sätt överallt. Ekonomiskt är Ryssland ruinerat av den nuvarande politiken. Lenin sökte försونا Ryssland och Europa, Stalin går motsatt väg till allas olycka. Kollektiviseringen, som åstadkommit så mycket lidande för bönderna, har misslyckats. Statsmonopol råder på alla varor, med höga priser och dålig kvalitet och varubrist. De värsta av våra förhållanden under kristiden med livsmedelsköer m. m. är "normalt" i Ryssland. Ett isolerat Ryssland är också ett hungrande Ryssland. Moraliskt har förfallet överallt gripit omkring sig. Det är asiatiska slavar som utan egen tanke och vilja lyder despoten i Kreml, den nye röde tsaren. All opposition, all kritik, all frihet är undertryckt. Tjekan, G. P. U., är en polismakt som ingen härskare haft maken till.

Tig på order, hylla härskaren på order, arbeta på order! Kväv din egen personlighet! Asien har segrat.

Ingeborg Sjögren.

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam när det gäller agitationen för Morgonbris.

Är avskaffandet av prostitutionen omöjligt?

När Laura Petris bok, "Kroppar och själar", för någon tid sedan utkom i bokmarknaden, väckte den ett berättigt uppseende, även om den vad det gäller själva problemet i det stora hela inte ger något nytt. Den påminner för övrigt starkt om en liten bok, *Den undre världen*, en livshistoria skriven av en av den undre världens kvinnor, som utgiven av Klara Johanson, utkom på Wahlströms & Widstrands förlag 1907.

Sedan dess har emellertid en ganska betydande förändring i prostitutionens form inträtt, även om dess orsaker och verkningar äro desamma. Reglementeringen upphävdes 1919, "ett märkesår i Sverges kvinnohistoria", säger Laura Petri. Råmärket mellan hederliga kvinnor har slopats och numera kan en prostituerad kvinna utan yttre förhinder gå in i de hederliga kvinnornas led likaväl som passagen för den hederliga kvinnan in i de prostituerades led också är fri. Numera vill ingen vara helprostituerad, skörlevnaden idkas ofta som en bisyssla till hederligt arbete. Men inte blott formen utan även typen har förändrats. Den har förnygrats. Många av de prostituerade äro minderåriga flickor, flertalet under sjuåttio år. "Det är barnets århundrade."

Ett avskaffande av prostitutionen tror Laura Petri inte på utan anser i likhet med professor Almkvist och Catherine Booth, frälsningsarméns moder, att det är efterfrågan, som reglerar tillförseln på kvinnomarknaden, om en ryckes undan förnedringen anskaffas en annan att intaga hennes plats. Det enda förnuftiga medlet mot prostitutionen är att minska männens efterfrågan på prostituerade. Räddningsarbetet bör koncentreras på männen i stället för på kvinnorna.

Det är svårare att rädda dem, som redan fallit, säger författarinnan, än att förebygga deras fall, och så lägger hon upp ett helt program för motarbetandet av prostitutionen. Upplysning först och sist. Sexualundervisning i skolorna. Men lärarna måste väljas med allra största omsorg. Inte vem som helst duger till lärare, i många fall inte ens föräldrarna, då samhället ej kan utöva någon kontroll över deras un-

dervisning. Ingen akademisk examen, vare sig medicinsk eller teologisk, skänker kompetens. Det fordras vida mer: en ren och stark personlighet.

Ett av de förnämsta skälen mot sexualundervisning i skolorna var, som nog var och en erinrar sig, att det var alldeles för stor risk att meddela skolbarn undervisning i detta ömtåliga ämne. Men vill man vinna något, måste man också riskera något, och hur många offer äro sexualundervisning i skolorna skulle kunna kosta, så kan det doek inte bli ens tillnärmelsevis så många, som okunnigheten krävt bland den uppväxande ungdomen. Laura Petris bok kommer att bli ett värdefullt stöd inte blott i den fortsatta kampen för sexualundervisning i skolorna utan också ett värdefullt inlägg i all sexualupplysning för övrigt.

Denna är inte den enda av de inom kvinnorörelsen aktuella frågorna som belyses och kritiskt granskas i Laura Petris bok. Författarinnan gör bland annat ett ganska för att inte säga mycket skarpt utfall mot den kyrkliga konfirmationen, som hon kallar en "riktig tantfest". Konfirmationen har urartat. I stället för att konfirmationsundervisningen skulle vara ungdomen en förberedelse för inträdet i de vuxnas värld, rör den sig uteslutande om det, ligger vid sidan om det verkliga livet. "Skulle man inte kunna tänka sig", säger hon, "att konfirmationsundervisningen för prästen utbyttes mot en kurs i socialetik och sexualetik för en utvald lärare eller lärarinna? Vad yngling och jungfrun behöver är ej så mycket en förberedelse för Jesu döds åttminnefest som en förberedelse för sitt eget liv."

Ett verkligt erkännande åt vår borgerliga konfirmationsrörelse, som arbetar just efter dessa principer och i utsträcktaste grad försöker meddela kunskaper i socialetik och sexualetik.

En annan fråga, en internationell fråga, som det under de senaste åren stått mycket strid omkring, drar Laura Petri genom sin bok starkt i härnad för. Kvinnliga poliser. Om den reglementerade prostitutionen säger författarinnan:

"Ha vi verkligen upplevat detta? Ha vi verkligen upplevt den tid, då

unga flickor, förförda av män och förstörda av män, uppspårades och jagades av män och fördes ned i en mörk gränd nere i staden, där de mottogos av män och underhölls av män och förhördes av män och underkastades tvångsbesiktning av män?" Nu låter allt det där som en saga, tycker Laura Petri. Men vad som däremot inte är någon saga är, att det fortfarande är män som sitta till doms över kvinnor.

I kapitlet *De röda skorna* finns en redogörelse över ett polisförhör med en flicka, som vid knappt fyfemton år födde ett barn. De båda förförarna blevo frikända, emedan de anförde som sitt försvar, att de trodde, att flickan fyllt femton år, då de satte sig i den tillfälliga besittningen av hennes kropp, och Laura Petri skriver:

"Denna lilla femtonåriga flicka, som just fött ett barn, förhördes av två män och förhöret är så gräsligt, att man skäms för att läsa det. Hur länge skall kvinnan vara prigsiven åt den manliga rättvisan? Hur länge skola män sitta till doms över kvinnor?"

Även vi fråga, hur länge?

Det skulle vara mycket ännu att säga om Laura Petris bok, om utrymmet tillåte det. Den utgör ett utomordentligt gott och värdefullt material i de socialdemokratiska kvinoklubbarnas arbete. Ett flertal av de frågor, som under de sista åren diskuterats på mötena, skynta fram i en eller annan form.

Boken är en anklagelseskrift, som det från männens sida är svårt att bemöta. Den drift, som är allt levandes upphov, är också samtidigt mänskligheten till oerhörd skada. Hur många brott, hur mycken olycka och förtvivlan har den ej på sitt konto. När jag läst *Kroppar och själar*, tog jag fram professor Wieth-Knudsens *Feminismen* och slog upp uppdelningen av kvinnorna i olika erotiska värmeograder. Det finns fem olika kategorier av kvinnor. Tjugo procent kalla, tjugofem procent ligkiltiga, trettio procent välvilliga, femton procent varma och tio procent lidelsefulla. Han drar fram det ena beviset efter det andra på att kvinnorna äro oerhördt mycket mindre erotiska än männen, vilket säkert är sant. Man skulle efter Laura Petris bok nästan

vara frestad att säga: lyckligtvis. Men vad avser den gode professorn med sina utläggningar. Jo, att bevisa, att kvinnorna inte äro lämpliga för det sociala och politiska arbetet. Ingen, säger han, som inte har upplevat allt, vad livet kan skänka erotiskt och inom familjelivets hägn kan yttra sig om, ännu mindre vara med om att giva förhållningsregler eller stifta lagar, som beröra det erotiska eller familjelivets områden. I synnerhet är det ödesdigert att kvinnor, för vilka det centrala i kärlekens, könets och familjelivets egendomligheter på grund av medfödd brist eller ogift stånd alltid skall förbli en sluten bok, sätta sig till doms över alla de andra, vars innersta motiv och mest avgörande handlingar de dock aldrig skola kunna förstå.

Man är frestad att skratta. För att kvinnorna som kön äro mindre erotiskt betonade, skulle de vara utan alla förutsättningar att deltaga i lagstiftningsarbetet. Den drift, som åstadkommer så mycken obotlig skada, våldtäkt, sedlighetsbrott mot barn och minderåriga, lustmord, perversitet och är den fruktansvärda prostitutionens enda livsvillkor, den skulle avgöra, huruvida samhällsmedborgaren-kvinnan är lämplig att deltaga i det sociala och politiska arbetet eller ej. Det skulle inte skadat, om det i målet med den femtonåriga modern suttit en till och med frigid kvinnlig domare. Hon skulle säkerligen aldrig funnit, att de båda männen, som våldfört sig på den lilla, gjorde "ett personligt sympatiskt intryck".

Martha Larsson.

Kähte Kollwitz: Förtvivlan.

Hembiträdesproblemet.

Frågan angående mera tillfredsställande förhållanden ur olika synpunkter mellan i privat huslig tjänst anställda och deras principaler är ett spörsmål som tycks vara av samma aktualitet i nästan alla kulturländer.

Nyligen har i *Storbritannien* de organiserade arbetarkvinnornas verkst. utskott genom arbetarpartiets försorg utsänt en liten flygskrift, vari detta problem göres till föremål för undersökning. Det utmynnar uti en del frågor som uppställts på ett särskilt blad medföljande skriften. Dessa frågor skola läsarna — närmast förutsatta till kategorierna: hembiträden, f. d. hembiträden, nära anförvanter till sådana, husmödrar eller andra arbetsgivare i avseende å i husligt arbete anställda eller organisationer — sedan insända besvarade till utskottet, varefter detsamma skall utarbete ett utkast till en: de anställas "charter", d. v. s. normerande allmänna bestämmelser och villkor avseende i husligt arbete anställda. Detta utkast skall sedan föreläggas kvinnokonferensen i vår för vidare skärskådande. Förlidet års kvinnokonferens gav utskottet detta uppdrag.

I England är förhållandet det, att trots kolossal arbetslöshet bland kvinnorna råder samtidigt stor brist på hembiträden. Nu har denna fråga blivit aktuell genom att arbetsministern, miss Bondfield, dekretat, att de arbetslösa kvinnorna, som äro arbetslöshetsförsäkrade, skola hänvisas taga arbete uti huslig tjänst. Vägra de anta sådan erbjuden tjänst skall arbetslöshetsunderstödet för dem indragas.

Som våra läsare torde erinra sig hade Morgonbris för något över ett år sedan en redogörelse för det väsentligaste av ett preliminärt utkast till lag, avseende reglering av vissa områden för husligt anställda uti *Tyskland*. Förslaget hade hänskjutits till riksrådet för närmare utformning, för att sedermera av riksregeringen föreläggas riksdagen. För så vitt det ej undgått oss ha vi ej kunnat finna att någon dylik regeringsproposition ännu framlagts. Vi skola emellertid ha uppmärksamheten riktad på här omnämnda förberedda förslag, när de eventuellt framläggas, och informera våra läsare därom.

Signe Lorichs Ehrenborg: Skulptur. *Bebädelsen.*

Det är ett vanvett och skriande missförhållande att kulturens framsteg och tillkämpade fördelar, som äro produkter av hela den mänskliga utvecklingen, endast komma dem till godo, som på grund av sin materiella makt kunna tillägna sig dem, och att däremot tusentals flitiga arbetare och arbeterskor, hantverkare m. fl. intagas av farhågor och bekymmer, då de erfara, att människoanden åter gjort en uppfinning, som lämnar mångfaldigt mera arbete än handkraften, varigenom de hava utsikt att bli kastade på gatan och bli överflödiga. Därigenom blir det, som av alla borde hälsas med glädje, ett föremål för de fientligaste känslor, vilka under gångna årtionden mer än en gång varit orsak till, att fabriker stannats och maskiner förstörts.

August Bebel.

GOTT NYTT ÅR

med förhoppning om ett kommande lyckosamt år för medlemmarna och för vår rörelse.

Förbundsstyrelsen.

MORGONBRIS' alla vänner, läsare, medarbetare, kommissionärer och gynnare önskas

GOTT NYTT ÅR

Morgonbris' Redaktion och Expedition.

Natanael Beskow. (Självporträtt.)

Arbetarerörelsens bildningsideal.

Av Natanael Beskow.

Åtskilliga av de uppsatser rektor Beskow senare åren publicerat uti tidningen Studiekamraten har denna tidning nu, med förf:s medgivande, samlat till en bok, som på tidningens eget förlag utgivits till ett pris av 3 kr.

Som de flesta veta är Natanael Beskow icke endast en av vår tids mer kända kulturpersonligheter här i landet, utan därtill en man med lödighet och halt, ärligt sanningssökande och tankedjup, som uti sitt väsen innefattar egenskaper vilka äga förmåga att ge något helgjutet, något i djupare mening uppbyggande.

När man nu på nytt läser dessa olika artiklar, vilka från skilda sidor belysa något av det väsentligaste uti arbetarklassens strävanden att höja sig materiellt och andligt, och därmed även för hela vår kultur och andliga odling överhuvudtaget, erfar man en livlig känsla av hur mycket utav ärligt sökande och begrundande förf. här nedlagt, för att kunna för de lyssnande och läsande få fram vad han med rätta anser för det väsentligaste på ifrågavarande område.

Vi avstå från något referat då boken bör läsas och begrundas av alla här intresserade.

Detta är en bok av ett helt annat värde än den litteratur som eljest översvämmar bokdiskarna. Vi skulle vilja tillägga: Köp och läs den boken!

SYLVESTER.

*Sylvesterdagens bleka, sparsamt
givna
solstrimmor lysa genom rymden
grå
och mina drömmar gå, av läng-
tan drivna
mot fjärran mål, som de dock
aldrig nå.*

*Hur tiden flyr! Som blad av
vinden rivna
så tomma årets dagar för mig
stå
och sorg och glädje som i vatten
skrivna
jag sett försvinna, plånats ut,
förgå — —*

*Och dock. Förgäves har jag icke
levat,
ty vad jag velat bäst och vackrast
drömt
skall spira upp som frö i jorden
glömt.*

*Om blott mot lyckans mål jag
ödmjukt trevat
så har mitt liv, hur hårt jag än
det dömt
ägt värden som i tvivlets stund
jag glömt.*

GUSTAV ÅSTRÖM.

DIN PLATS

*i organisationsledet är i främsta
rummet din plikt mot dig själv,
din kår, ditt stånd och din klass, ej
en tjänst av dig mot någandra.*

Inga nya barnhem utan tillstånd av länsstyrelse.

Den mängd av missförhållanden som senare tiden blottats vid enskilda barnhem och som åtskilliga gånger påtalats även uti Morgonbris, av barnavårdsmannen Sigrid Lundin, har äntligen förmått Medicinalstyrelsen att till k. m. t ingiva förslag om koncessionssystem för drivande av dylika hem.

Det är uppenbart att åtskilliga enskilda barnhem saknat väsentliga förutsättningar för en verksamhet i detta avseende och sålunda ej kunnat fylla sin uppgift tillfredsställande. Ej sällan ha svåra missförhållanden vid dessa hem vållat oro och indignation.

Dylik verksamhet är för ömtålig för att i första hand anlägga förvärvssynpunkter på. Här behövs både ekonomiska förutsättningar, administrativ kompetens samt framför allt fackkunskap och socialt intresse för att fylla minimikraven.

Medicinalstyrelsen har beaktat detta och föreslår nu, att vederbörande länsstyrelse, efter prövning, lämnas befogenhet meddela vederbörligt tillstånd till dylika barnhem, där den finner att uppställda fordringar fyllas.

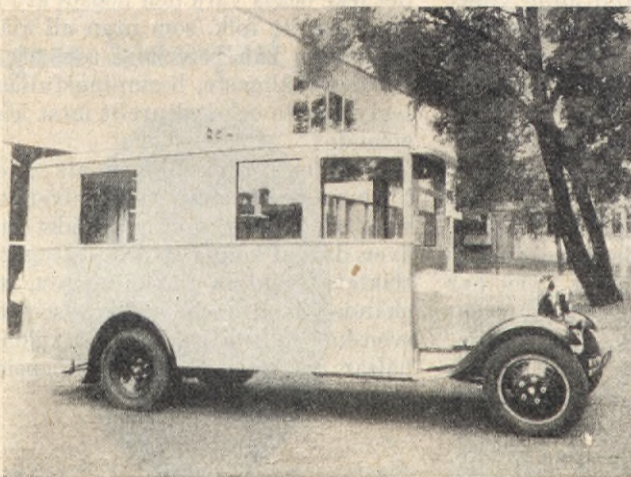
Välbehövligt.

Den allmänna tandvården i vårt land har genom såväl statliga, kommunala som enskilda initiativ på senaste tiden vunnit insteg i vida kretsar där den alltför länge förut försumrats.

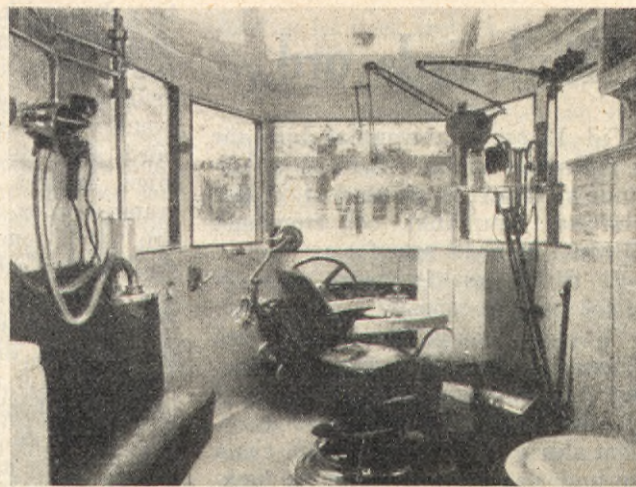
Ett nytt inslag i denna verksamhet utgör den amerikanska tandvårdsbussen. Dess första operationsområde har blivit Västerbotten. Vilket hälsats med särskild tillfredsställelse, då det i dessa bygder torde vara ändå mer trängande behov än inom mera sydliga för elementär tandvård.

Röda Korset är värt allt erkännande för detta nya initiativ med rullande tandkliniker.

Vidstående bilder visa den första svenska nu i bruk tagna ambulande tandkliniken. Med detta nya sätt att nå förut otillgängliga bygder är ett stort steg taget för en betydelsefull verksamhet.

Den första rullande tandkliniken.

Interiör av tandkliniken.

Solidaritet.

Den kamp de tre svenska polarhjältar, vilkas stoft efter en mansålder återbördats, hade att utstå i polarisen var säkerligen hård. Man kan utläsa detta av de dagboksanteckningar, som de lämnat efter sig. Den kampen synes emellertid ha bjudit även på ljusa moment. Ett sådant är väl det, då André efter att ha skildrat expeditonsmedlemmarnas insats för att avstyra en kritisk situation, uttalar följande ord: "Med sådana kamrater kan man besegra världen."

Detta är sannerligen det mest

storslagna uttryck för vad man känner inför storvulna handlingar, inför gemensamhetskapet och solidariteten.

Livet är alltid och lär väl förbli en kamp. Det ha vi på skuggsidan födda fått erfara dels som individer och dels som klass. Den kamp arbetarrörelsen fört för sina intressen har varit hård och påfrestande, men den har också haft sina ljusa moment. Ett av dessa är den solidaritet, som kampen alstrat oss meningsfränder emellan. Utan denna solidaritet, utan en obrottslig sammanhållning under den tunga och mödosamma vandring mot målet, som vi anträdde för ungefär en

mansålder sedan, hade vi inte lyckats nå dit hän vi nu ha nått. Det är det vackraste i arbetarrörelsens historia, att det funnits män och kvinnor, som i farans och svårigheternas stund aldrig ryggat tillbaka och aldrig dragit sig för att göra sitt bästa för sina kamrater. Många ha offrat sin frihet, sin hälsa och kanske sina liv för att marschen framåt skulle få pågå oavbrutet.

Medvetenheten om detta bör förpliktiga. Det kräves av oss sena tiders barn, pionjärernas efterföljare, att vi göra minst lika mycket som de. Det gäller för oss att minnas, att marschen måste gå och att vi måste skjuta undan småkabel och

En upptäckt.

Av Inga Fjäll.

Fru Persson hade alltid bråttom. Hon sprang litet framåtutad och hade aldrig tid att vara stilla på samma ställe. Det var som om hon var jagad utan rast eller ro. Hon hade mycket att sköta om i hemmet. Familjen bestod av mannen och sex barn, av vilka två pojkar och två flickor voro fullväxta. De båda yngsta pojkarna gingo på skolan. Det var inte gott att hinna med mat, tvätt och städning åt alla dessa. Hon hade blivit gift vid tjugo års ålder, nu var hon förtioåtta, och hon hade gått i trampkvarnen alla dessa år. Hon hade hoppat att då barnen blevo stora, så skulle det bli bättre. Nu voro de ju stora, och nu slapp hon att få flera barn, men arbetet räckte väl till ändå. Hon hade varit klen de två senaste åren. Hon visste ju att även detta hade sin tid och skulle gå över, men det var inte gott att stå ut. Hon var också så underlig till humöret. Ibland var hon ledsen, så hon kunde börja storgråta, och ibland fick hon någon rent barnslig önskan,

tyckte hon, och hon hade aldrig varit van att få ha några önsningar för egen del. Hon hade så svårt att somna på kvällarna, och detta var det värsta, ty då blev hon så trött dagen därpå. Nu var det lördagskväll, och hon var mycket trött. Det var alltid så bråkigt på lördagarna. Då kommo de allesammans hem klockan ett som vanligt och skulle ha mat, och så klädde de om sig och gingo ut var och en på sitt håll, för att sedan komma hemrusande för att få kvällsmat, och hade hon inte färdigt då de kommo, så blev det sura miner, ty de skulle ut igen. Nu var dock allt över, och hon hade diskat och bäddat. Det var bara Persson som inte hade ätit, men så kom även han, och hon skulle just sätta fram mat:

"Jag vill inte ha något. Jag har ätit", upplyste han.

"Har du varit hos Hildur?" frågade hon.

"Ja, man kan väl behöva någon trevlig stund emellanåt", svarade han.

"Ja, Hildur har inte så mycket att göra utan hon kan väl få tid att göra trevligt."

"Tja, det beror inte på det. Det beror mer på, hur pass folk har förstånd om, att göra det trevligt."

Fru Persson teg. Hon var van vid att mannen kom hem och var rellig, då han varit hos sin mor eller sina systrar. Han gick in och lade sig och läste. Hon gick även in och satte sig och tog en tidning. Hon hade tittat i en tidning dagen förut, och där stod en berättelse, som hon börjat läsa och äntligen ville läsa till slut, ty den minde henne om hennes barndom och första ungdomstid. Hon sjönk ihop. Nu kände hon riktigt hur trött hon var. Det värkte i armar och ben, och det sved i ögonen, men hon ville läsa berättelsen ändå, hon fick väl ligga en timme längre i morgon, efter som det var söndag. Då hördes röster i pojkarnas rum, dörren öppnades, och den ene stack in huvudet:

"Morsan, i morn vill vi ha frukosten klockan sju, vi ska till tåget och sen till skjutbanan!"

Fru Persson ryckte till. Det var som om hon hade fått ett piskrapp.

"Ska man vara tvungen att gå upp i vanlig tid i morgon också?", halkade det ur henne.

"Det måtte du väl stå ut med", kom det vresigt från Persson, "bara du inte sitter halva natten och hänger näsan över en tid-

Tänkvärda ord.

Vid Uppsala universitet hölls för en tid sedan ett tal till de ny tillträdande studenterna av prof. *Axel Hägerström*, djuptänkt och storslaget till såväl innehåll som form.

Vi tillåta oss här återge sista avsnittet ur detsamma:

— — — Det ges emellertid också ett annat arbete, som varit nödvändigt för universitetets egen tillvaro, och ert åtnjutande av dess fördelar. Glöm aldrig, att de medel, som tjäna som underlag för universitetets funktionering, i väsentlig mån icke skulle vara förhanden utan *hela det svenska folkets* både kroppsliga och andliga arbete genom tiderna. Det är detta, som bildar grundvalen för vårt rela-

gnat och visa varandra en obrottslig solidaritet. Det är denna solidaritet, som svetsar samman och som ger den moraliska styrka, utan vilken ingen armé kan vinna ett slag.

Obrottslig solidaritet måste vi visa även i fortsättningen. Göra vi det, så är det möjligt att en gång på historiens blad kommer att ristas samma ord om oss, som om polarhjältarna: "Med sådana kamrater kan man besegra världen."

U n g m a n.

tiva ekonomiska välstånd, utan vilket universitetets verksamhet i dess närvarande omfattning skulle vara en omöjlighet. Lägg ditt öra intill den svenska marken. Om du icke är lomhörd, skall du höra det dova, enformiga bullret av arbetande massors tramp i tider, som varit, i tider, som äro. Och om din hörsel är skarp, skall du här och var förnimma suckar av utmattningens vånda. Det har funnits tider, då det arbetande svenska folket dignat under bördorna. Vad vore vi utan allt detta tramp, utan dessa krökta ryggar, som tålmodigt burit de tyngsta bördor? Vad vore vi utan allt det andliga arbete, som genom tiderna utförts av svenska män och kvinnor, genom vilket arbete en fast samhällsordning kunnat hållas uppe och den samhälleliga produktionen kunnat fortgå och föra fram till vårt närvarande relativa välstånd? Medvetandet därom, att era bildningsmöjligheter, det er beredda tillfället att vara med på släktets väg fram mot alltmer vidgade vyer, hänga på hela det arbetande svenska folkets möda och flit, bör höja er över den mest obildade av all högfärd, bildningshögfärden. Måhända skall en eller annan av er en gång i framtiden axla hövdingens kappa, tråda i förgrunden inom ämbetsmannavärlden, i politiken eller på vetenskapernas fält. Men huru än nornorna må ha spunnit era ödens trådar, glöm aldrig er tacksamhetsskuld till det arbetande svenska folket. Skulle

det icke också vara den högsta ära att få tjäna ett folk, som utan all självförhävelse kan betecknas som ett av världens tåligaste, besinningsfullaste, laglydigaste och kulturellt mest högtstående?

Med den förhoppningen, att ni icke blott må se ert arbete vid universitet, som en kamp för levebrödet utan även därvid känna er som deltagare i släktets väldiga forskningsresa mot okända land och tillika som det svenska folkets tacksamma tjänare, hälsar er Alma Mater Upsaliensis."

Abdon Furuhage: Stora daldansen. Tidens förlag. Pris 5:75.

Författaren debuterar i detta arbete med en romantiserad skildring av en av de intressantaste bonderesningar vårt lands historia känner, "den stora daldansen" eller fjärde dalupproret under Fredrik I:s regering 1743.

Med skicklighet har förf. bemästrat sitt stoff. Missnöjesstämningen i Dalarna är väl återgiven och åt skildringen av den stora bondehärens tåg mot Stockholm har han förlänat en livlighet och färg.

Händelserna i Stockholm fram till avrättningen av ledarna av den stora bondehären äro fyllda av dramatisk spänning. Författaren har med "Stora daldansen" gjort god start. Den historiska romanen ligger tydligen väl till för honom.

ning. Jag kan för resten inte sova, om du ska ha ljuset brinnande."

Med en suck vek hon ihop tidningen och lade den i sin byrålåda. Hon kanske kunde hinna läsa den, då pojkarna gett sig i väg på morgonen. Hastigt klädde hon av sig och kröp ned i sin bädd, men heta tårar trängde fram under ögonlocken. Nu var hon så upprörd, så nu fick hon nog ligga vaken igen. Hon hörde klockan slå tolv — ett — två — tre. Under dessa timmar passerade hela hennes liv revy för henne. Hon mindes, då hon som lilla Klara i Motorpet sprang i skogen och lekte med sina små syskon och samtidigt plockade ved eller bär. Hon var äldst ibland sju syskon och fick vara barnpiga jämt. Värst var det, då hon hade skolan och fick bannor av läraren, för att hon inte kunde läxorna, då hon inte hunnit lära sig, därför att hon måst hjälpa mor med barnen. Hon hade ändå fått avgångsbetyg och slutat skolan, då hon knappt var tolv år, därför att det var fattigt i hennes hem, och så väl behövdes att något av barnen fick komma ut och försörja sig själv. Hon hade, redan innan hon blev konfirmerad, kommit till en bondgård som lillpiga, och där var det förfärligt mye-

ket att göra, och henne hade alla kommando över. Hon var där tills hon var sexton år, men då blev hon illa sjuk, så de måste sända efter läkare, och han sade, att flickstackarn var överansträngd och behövde vila en tid, och dessutom var hon alldeles för vek för de tunga sysslorna. Hon hade då fått komma hem till Motorpet för att vila några veckor, fast så mycken vila blev ju inte det förstas. Det var då Klaras skolkamrat Elsa Hansson hade kommit hem och hälsat på. Hon var ett år äldre än Klara och hade varit i staden ett helt år och arbetat på en trikåfabrik. Elsa bodde inne hos några släktingar, men hon tyckte inte om detta och började därför övertala Klara att följa med till staden. Att det fanns arbete att få, det visste hon, och då de blevo två, så kunde de hyra sig ett omöblerat rum, och nog kunde de väl få köpa sig några gamla möbler i någon bondgård, ty det fanns så mycket gamla möbler på vindarna. Det lyckades dem att få en soffa, en säng, ett bord och ett par stolar, som de skulle få betala med några kronor, då de fingo råd. Å, vad de voro glada. Elsa reste tillbaka för att skaffa Klara arbete, och det lyckades. Hon lyckades också få

hyra ett litet gavelrum för billigt pris, och sedan fick Klara och möblerna komma efter. Klaras föräldrar tyckte inte riktigt om, att hon skulle bli fabriksflicka, ty de hade den fördomen, som så många ha, att det är mindrevärdigt att arbeta på fabrik, och att fabriksflickor äro slarviga, men nu hade ju doktorn sagt att Klara borde ha någon lättare syssla, och som Elsa påstod, att hon hade det bra, så fick det väl gå, men nog fick Klara många förmaningar, att hon skulle vara ordentlig. Det var inte värt att hon kom hem, om hon ställde så det gick på tok. Hon fick även en förmaning, att då hon kommit i gång och betalt möblerna, så skulle hon tänka på sina fattiga föräldrar med någon slant, ty de hade strävat för henne, och nu borde hon hjälpa dem.

Klara kom till staden och blev mottagen av sin väninna, och hon tyckte att hon aldrig hade varit så glad, som då hon fick se deras lilla rum, och de fingo plocka in sina möbler och göra trevligt för sig. Hon satte sig snart in i arbetet, men hon fick dock erfara, att man även kan bli trött av att arbeta på en fabrik. Det var inte åttatimmarsdag heller då. Men på kvällarna när de kommo hem på sitt lilla rum, då voro

Agnes Söderqvist 50 år.

Vår kände och uppskattade kamrat Agnes Söderqvist fyller 50 år den 21 januari. I sin hemstad Västerås har hon utfört för vår rörelse ett verkligt gott och gediget arbete. Hennes känslor för sin klass har hos henne framskapat en målmedveten vilja att på alla sätt söka gagna dess strävanden.

Således arbetar hon inte endast inom organisationerna, utan fyller på ett värdefullt sätt allmänna uppdrag inom kommunen. Vad som även ligger henne varmt om hjärtat är studiarbetet. Ty endast genom ökade insikter och kunskaper om vårt måls innebörd anser hon, ge oss den verkliga kraften att föra våra idéer framåt och gagna arbetarklassens strävanden. Men det är säkerligen

ej enbart för detta som Agnes Söderqvist är en sådan varm bildningsentusiast, utan fastmer för att få livet så rikt och helgjutet som möjligt och att även vardagen blir fylld av värden i ledet av människans livsdagar.

Den soc.-dem. kvinnorörelsen har hon tillhört sedan 1907 då kvinnoklubben i Västerås bildades och nästan hela tiden varit dess ordf. Initiativtagare till Västmanlands läns soc.-dem. kvinnodistrikt har hon även inom detta fullgjort hela tiden en ordf:s åligganden. Är nu även medlem av förbundsstyrelsen. Sedan barndomen har hon tillhört Godtemplarorden. Till detta kommer att hon varit stadsfullmäktig i 6 år, är ledamot av pensionsnämnden, barnavårdsnämnden och skolstyrelsen i Västerås samt ledamot av Studiehjälpsstyrelsen i Arosgårdens styrelse.

Men allt detta har ej hindrat Agnes Söderqvist att resa ut och hålla föredrag varhelst vi önskat och en tid, då vi måste slita, för att inte säga slita ut de få kvinnliga talare vi hade, var hon en bland de mest anlitade. Nu har ju äntligen flera yngre talarkrafter kommit till varför denna del av arbetet icke behöver tynga i samma grad som förr.

Många utav hennes vänner och kamrater ha dock önskat att de varit mäktiga giva henne ett förtroendeuppdrag, till vilket hennes djupa insikter och kunnighet i sociala och politiska frågor kunnat utnyttjas och kommit till sin fulla rätt. Starkare

krafter ha dock lyckats hitintills förhindra detta.

Den som minst tänker därpå är säkerligen Agnes Söderqvist och talar hon därom, är det icke i det egna fallet, utan vad som är att beakta i större omfattning på hithörande område.

Den 21 januari vandra säkerligen många kamraters tankar till Agnes Söderqvist i Västerås och det veta vi att hennes närmaste kamrater då varmt komma att tacka henne för alla årens goda kamratskap och lyckönska henne till oförminskade krafter för ett fortsättande av det arbete hon med en sådan hängivenhet omfattar.

I denna önskan instämna säkerligen alla och tacka henne för allt hon hitintills verkat för vår rörelsens frammarsch. S. V.

En folkbildningskonferens.

Skolöverstyrelsen har utfärdat inbjudan till konferens mellan de centrala organen för folkbildningsarbetet. Konferensen, som är den första i sitt slag, hålles 7—9 jan. 1931. I konferensen beräknas ett 25-tal representanter för folkbildningsorganisationerna delta. Programmet är huvudsakligen ägnat åt samarbetssträvandena och därmed sammanhängande frågor. Därutöver kommer radion samt konst, musik och teater som folkbildningsmedel att bli föremål för överläggningar.

de fria, och det tyckte Klara var härligt. Hon hade aldrig fått tänka på sig själv, aldrig fått ha någonting riktigt för egen del. Å, vilken glädje de kände, då de lyckades spara, så de kunde köpa någon liten husgerådssak, eller då de hade gjort något handarbete för att pryda sitt rum. Söndagarna voro dock det härligaste av allt. Tänk att få vara fri en hel dag, att få sova så länge man ville. Klara önskade nu att hon skulle kunna få en enda sådan söndag. Båda tyckte de om att läsa, och de köpte sig tidningar, då de hade råd, och lånade böcker på stadsbiblioteket. Dessa tre första år, tyckte Klara, voro de lyckligaste i hela hennes liv. Hennes enda sorg under denna tid var, hur hon skulle kunna skicka slantar till dem hemma, ty det var så svårt att få det att rätta till, men det måste gå.

Tiden hade gått, och de båda flickorna hade blivit ganska hemmastadda i staden, men ingen skulle haft det ringaste att anmärka på deras vand. De strävade tappert för sin tillvaro, som de funno ganska trevlig. Ungdomsfriska och bra sågo de ut, och härdiga som de båda voro klädde de sig nätt. De köpte sig billiga tygbitar, provade och sydde, och de lyckades göra riktiga

underverk med sina små medel. De hade roligt då de strävade med detta, och ändå roligare var det förstas, då de kommo ut ibland de andra flickorna och voro lika fina som de och blevo lika mycket uppjudna på balerna. Men så kommo pojkar i deras väg. Det var Arvid Persson det och en kamrat till honom. Bekantskapen hade börjat på en dansbana, då dessa pojkar hade dansat med Klara och Elsa hela kvällen och sedan följt dem till deras port. Det blev snart så, att de hade bestämt, att de skulle träffa pojkar, och de tyckte också att det var trevligt. Själva hade de inte råd att offra något på nöjen, och nu blevo de bjudna av pojkar. Deras arbetskamrater hade ju också kavaljerer, och det kunde då inte vara något farligt. Men så började pojkar be att de skulle få följa med dem in på deras rum om kvällarna. "Skulle det göra något om vi sutte däruppe och pratade en stund?" sade de, då flickorna vägrade. Men flickorna sade bestämt nej. Nästa lördagskväll träffade de inte sina kavaljerer, och det var ju tomt, men på söndagseftermiddagen kommo de upp och knäckade på. De hade stora bakelsepåsar med, och bådo flickorna att de skulle koka kaffe.

Det gjorde de, och pojkar gjorde sig hemmastadda, och så blev det kalas. Flickorna fingo beröm för hur hemtrevligt de hade, och sedan blevo de bjudna på teatern på kvällen. Det blev många bakelsekalas en tid framåt. Pojkar påstodo att det var inte alls roligt att gå ute, när det var höst och ruskigt, och här hade de ju så bra. Flickorna tyckte inte de kunde köra ut dem heller — trodde även att de hade ärliga avsikter, och så blev det som det blev.

Elsa var den som först kom underfund med att det var galet ställt, och samtidigt fick hennes pojke arbete i en annan stad. Han måste resa så hastigt, men han skulle skriva. Om några dagar fick hon också ett kortbrev, vari han upplyste om, att platsen han skulle få var redan upptagen, så han måste ge sig ut och söka arbete på annat håll. Att detta var svepskäl förstod hon, ty han hade bra arbete där hemma, så han hade ingen anledning att ge sig i väg för den skull. Något vidare hörde hon inte av honom, och hon blev ju förtvivlad, men i sin nöd skrev hon till sin mor och berättade precis som det var.

(Forts.)

Sysalen av 1930.

Sysalen av 1905.

Den modernaste symaskinen.

'Linnéa' firar 25-årsjubileum.

Ett av de första kooperativa produktionsföretagen i Sverige är Syfabriken Linnéa.

Som alla företag med ideellt inslag vilka började då "seklet var ungt" har även Linnéa fått kämpa med en mängd svårigheter, som ibland synts nästan oöverkomliga. Men det är heller intet att förvåna sig över. Att börja en syfabrik inom det mest "svettade" arbetsområde, konfektionslinnesömnadsbranschen, var minnsann icke vidare klokt. Men det var icke heller kloketssynpunkter som voro de förhärskande vid starten, utan mera en önskan att starta ett företag, vid vilket sömmerskorna kunde få arbeta under drägliga villkor och att arbetarna ej skulle till sitt dagliga bruk behöva begagna "svettade" varor.

Den arbetskonflikt som bröt ut på våren 1905 vid en syfabrik i det s. k. Centralpalatset i Stockholm blev nog den verkliga sporren för Linnéas tillblivelse. Under denna uppstod en del dramatiska situationer som icke endast gjorde striden känd, utan även arbeterskornas löne- och arbetsförhållanden. Det dröjde därför icke länge efter denna konflikt, som allvar gjordes att få fram intresse för startandet av en syfabrik inom manufakturbranschen.

Den 29 nov. 1905 hade interimstyrelsen stadgeförslaget klart som vann gillande och beslut fattades om företagets start. Visserligen säger styrelsen i sin berättelse var det inte mer än 54 personer som antecknade sig för medlemskap, men de ägde en entusiasm som bådade gott.

"Linnéas" 25-åriga historia vittnar om att det vill till mycken entusiasm, men desto mera vilja, kloket och energi för att få ett företag att gå framåt.

Då det skulle draga alldeles för långt ut att redogöra för alla årens vedermödor och resultat ange vi endast som jämförelser första årets medlemsantal, som var 247, insatskapital 3,710 kr. och omsättning 1,731 kronor med 1929 års omsättning som steg till 318,753 och med nära 13,000 kronors överskott.

Under 1929 utfördes även en genomgripande maskinell förnyelse vid fabriken och den som nu får tillfälle beskåda dessa "underdjur" till maskiner, måste ändock få en känsla av att tiden gått fort, då man minnes starten 1905 med två vanliga symaskiner med tre sömmerskor i ett litet rum. Nu är "Linnéa" även ägare av den fastighet som inrymmer fabriken.

Pionjärernas önskan om en mönsterfabrik för sömnadspersonalen har väl ännu inte gått i uppfyllelse, men

är dock förhållandena i många avseenden mycket goda och söker ledningen att undan för undan förbättra dem, men ännu hör denna bransch till den som har svårast i konkurrens med underbetald arbetskraft där ej organisationen hunnit intränga. Givetvis är "Linnéas" personal organiserad och har avtal upprättat mellan sig och företaget.

Dess varor gå ut till alla kooperativa affärer i landsorten och har i Stockholm egen butik i arbetarrörelsens centra, Västmannagatan 1.

Vår önskan är att företaget må allt mer få förståelse för sin strävan att tillhandahålla präktiga arbetskläder till rimliga priser och personalen goda löner.

S.

Skriva

är icke svårare än
tala

men när Ni lärde Er tala rättade man genast Edra fel. När Ni skriver, är Ni ensam och behöver därför en planmässig handledning sådan som vår nya kurs i svenska per korrespondens.

Begär prospekt från

**Kooperativa Förbundets
studieavdelning
Saltjöbaden.**

Kasimir Edschmid: Afrika naket och påklätt. Tidens förlag. Pris kr. 7:50.

Om Afrika har skrivits många böcker, det mesta har varit jakt- och reseskildringar, vari öden och upplevelser i strider mot de vilda djuren eller under camping bland infödingarna varit huvudsaken. Till skillnad ger oss denna bok det moderna Afrika med alla dess motsättningar mellan människor och människoöden, de brokigaste situationer, det sociala och politiska livet sådant Afrika känner det i dess oupplöslighet, rasblandningarna, kolonialpolitiken i dess tusen schatteringar. Allt detta ges mot bakgrunden svart-vitt. Med dessa levande uppteckningar har förf. skrivit en hel världsdels roman. Och ingen, som vill lära förstå vad Afrika av i dag är, bör underlåta att läsa hans bok. — Översättningen är mönstergill, och volymen är rikt och intresseväckande illustrerad.

Språket och stilen är lätt och spirituellt utformat.

Anses hemarbete som ett yrke?

Låt mig först berätta en liten historia. En ung kvinna tjänstgjorde i flera år som hushållerska hos en man. Hon hade bra lön, eget rum och semester. Och kallades självförsörjande. Efter några år blev det giftermål mellan dem båda, men, nu hette det inte längre, att hon var självförsörjande, nej, nu var hon — försörjd. Och detta fast hon sedermera, när barnen kommo och sjukdom stötte till, fick ett flerfaldigt större och ansvarsfullare arbete att utföra.

Är icke detta begreppsförvirring, orsakad av en undervärdering av det husliga arbetet och speciellt den gifta kvinnans arbete i hemmet? Varför anses icke detta arbete, som fordrar en större mångsidighet och planmässighet än flertalet andra arbetsfält, för ett självständigt yrke, vars utövare förtjäna såväl sitt uppehälle som den respekt, varje väl utfört arbete har rätt till?

Varje arbete, som helt kräver sin person och ger den sin utkomst, är ett yrke, och såsom sådant kräver det också sin särskilda utbildning.

Tills helt nyligen har den husliga utbildningen för såväl husmödrar som hembiträden nästan uteslutande varit av praktisk natur. Ja, många, många äro de hustrur, som aldrig ens ha fått tillgodogöra sig något av den erfarenhetsfond generationens husmödrar samlat, utan som på egen hand fått börja från början med att lära upp sig själva. Detta har i synnerhet varit fallet med dem, som före sitt giftermål haft ett annat arbete. Att resultatet härav blivit synnerligen ojämnt, beroende på olika handlag, fallenhet och intresse, säger sig själv, ävensom att stora värden förspills i form av dyra "lärpennningar".

När man samtidigt tänker på, att större delen av mannens inkomst passerar genom hustruns händer i egenskap av hushållsutgifter, blir hushållsarbetet ännu mera ansvarsfullt. Därför bör det också ligga i såväl det enskildas som allmännas intresse, att utbildningen för hemarbetet blir så allsidig och grundlig som möjligt.

En liten början är gjord med de

yrkesbetonade fortsättningsskolorna. Tyvärr är utbildningstiden allt för kort, för att den skall bliva effektiv, men man får i detta fallet hoppas på framtiden.

Men framtiden ligger i mångt och mycket i våra händer. Jag har mer än en gång hört, att mödrar vid tal om sina döttrars yrkesval yttrat: "Nej så minsann om jag vill ha min flicka ut att tjäna! Jag vet, vad jag själv fick slita för en liten lön, och ändå var man inte ansedd för något. Nej, hon ska' ut och lära någonting."

Ja, ifall flickans håg stod till något annat yrke än det husliga, bör hon naturligtvis få följa sin lust och fallenhet så långt förhållandena medgiva, men ifall hon verkligen har läggning för husligt arbete? Är det inte i så fall varje mors plikt att förhjälpa den unga till den bästa såväl teoretiska som praktiska utbildning, ge henne ansvarskänsla för sitt arbete samt bidra till, att hennes arbetstid blir reglerad och att förhållandena i övrigt komma i samma nivå som andra motsvarande yrkesgrupper. De unga behöva detta stöd!

Med tillmötesgående och förståelse för tidens krav borde även

**gott nytt år
tillönskas alla
läsare av
Morgonbris**

konsum

Gatans poesi.

Av Hilja Länamaa-Pärssinen.

Fabriksflickorna.

— Varthän går du, bleka flicka
i tidig morgongryning?
Skyndar du till vännens möte
då dina steg är så ivriga?
Varför är din dräkt så tunn
och varför dina läppar bleka?

Varthän skyndar ni, flickor
längs stenig gata på snabba fötter
i morgongryningen?

— Ej till vännen bär min väg:
nej, ty fabriken mig kallar,
med den är jag vigd.
Döden har kysst mina läppar.

— Vi är prästinnor
i Moloks jätte-tempel.

en hel del kunna göras från de arbetsgivande husmödrarnas sida. Dessutom borde dessa se till, att vissa irriterande moment elimineras. En sådan sak är t. ex. titel-frågan. Varför får inte ett hembiträde, som är över aderton och nitton år och som har de egentliga läro-åren bakom sig, kallas "fröken" likaväl som de i andra yrken arbetande kvinnorna? Undertecknad var vid ett tillfälle på en bjudning, där hembiträdet — omkring trettio år — av alla gästerna tilltalades "Stina". Att en av gästerna tilltalade henne med "fröken Andersson" betecknades säkerligen endast som utslag av demokratiskt snoberi. Det är emellertid enbart hedrande för de fruvar, som visa förståelse för de berättigade reformer, som förr eller senare ändå tvinga sig fram.

För de nuvarande husmödrarna kan naturligtvis icke någon ordnad skolundervisning tillämpas, utan här få självstudierna i samband med praktiken hjälpa upp, vad som brast i ungdomsutbildningen. Det gäller att ha ögon och öron öppna för vad yrket kräver av oss, och samtidigt försöka skaffa oss insikter häri. Vi äro, gudskelov, icke isolerade från bildningsmöjligheter i form av kortare kurser, föredrag och uppsatser m. m.

Och ju mera man sätter sig in i hemarbetet, desto mera skall man finna, hur nära det sammanhänger med alla de stora samhällsproblemen, som poeka på sin lösning. Tänk bara på sådana exempel som "Bostadsfrågan", "Häls- och sjukvård", "Näringsproblemen", "Skolfrågor", "Försäkringsfrågor" o. s. v. Dessa och många andra problem hänga så intimt samman med hemmens välbefinnande, att husmödrarna icke ha rätt att stå främmande för dem, på samma gång som samhället icke har råd att undvara de husligt arbetande kvinnornas erfarenhet i dessa frågor. Men det gäller, som sagt, att först och främst skaffa sig kunskaper i att rationellt sköta sitt yrke med alla de tekniska hjälpmedel, som numera stå hemarbetet till buds, för att såmedelst även få tid och krafter att verka för hela samhällets bästa, vilket till slut även blir till den enskildes fördel.

Mattis Hörlén.

Nutidsfrågor.

Förnuftiga levnadsbanor.

Med stort intresse tog undertecknad del av de synpunkter signaturen H. L. framförde i sin artikel "Funktionalismen och den gifta fabriksarbeterskan". Hennes uppmaning att verkligen "tänka efter" tycks ha hörsammats av flera eftersom Morgonbris inbjuder till diskussion.

Trots kvinnornas hårdnackade motstånd ha vi hunnit så långt i utvecklingen att en del tunga, tidsödande och besvärliga sysslor såsom slakt, korvberedning, kok, vävning, stickning o. s. v., utföras gemensamt för alla under fullt betryggande hygieniska förhållanden med ändamålsenliga tids- och arbetsbesparande maskiner och redskap till ett billigare pris än hemmen var för sig kunna åstadkomma. Härigenom har levnadsstandarden höjts för hela Sverges folk och bildningsnivå och kroppskultur lyfts upp på ett annat plan än t. ex. för 30—40 år sedan.

Detta tycker nutida husmödrar är alldeles i sin ordning och inte anser någon, t. ex. fru Nilsson, att hennes hem är alldeles likadant som fru Perssons, därför att båda köpa sin korv, sitt bröd, sin ost och många andra ting på samma ställe och att de äta sin mat ungefär på samma tider, lagad ungefär på samma sätt, kanske med den skillnaden att den torsdagen Nilssons äter ärter och fläsk äter Perssons böner och fläsk och vice versa. Men fråga fru Nilsson och fru Persson om de vilja vara med att skapa förnuftigare levnadsvanor genom att låta ännu några besvärliga hemsysslor utföras gemensamt för alla. Då är det färdigt! Då får man veta att om inte de få, var för sig, koka sina ärter och steka sitt fläsk så bli deras hem skövlade. Nej, då hellre slita de ihjäl sig, bli missbelättna husmödrar och otillfredsställda människor än de göra något som inte är vanligt, hellre än att försöka något nytt!

Nu kanske någon anmärker att det i alla fall är en himmelsvid skillnad mellan fru Nilssons och fru Perssons smak, ty fru P. är så väl insatt i den ädla kokkonsten, att hon rent av tycks vara född i "Kulinarier", att hon av några obetydliga rester (som fru N. säkert kastar i slaskhinken) trolrar ihop en liten god läda. Ja, då är det högt på tiden att fru P. och fru N. göra så att fru P. får rikligare tillfälle att odla sin matfantasi och utvidga sina kunskaper i näringsfysiologi inte bara till hr Nilssons och barnen Nilssons fromma utan till nytta för hela samhället. Fru Persson går upp i sitt kall med liv och själ, blir en nyskapare på sitt område, en tillfredsställd människa, och därmed också en huld maka och moder, som med belåtenhet skrudar sig i de kläder fru Nilsson — som visst är född med sax

i handen och knappnålar i munnen — med synbar glädje och stolthet åstadkommit, och både fru N. och fru P. överlämna med förtroende sin tvätt i fru Larssons rappa händer!

Nu menar jag inte att detta arbetsbyte skulle ske på samma enkla sätt som när våra förfäder jägaren, fiskaren och åkerbrukaren bytte sins emellan. Utan det skulle ske efter fullt moderna principer med teknikens alla hjälpmedel. Den första förutsättningen för en sådan modern byteshandel är då att ett ändamålsenligt bostadskomplex med centralvärme och tvätt, centralkök, spädbarnskrubba, lekstuga m. m. kommer till stånd.

Hur det skulle kännas för gifta fabriksarbeterskor att komma hem t. ex. en lördagsmiddag och mötas av rentvättade trappor, att icke behöva springa omkring och göra uppköp flera timmar innan någon tanke på middag fick förekomma, att endast behöva duka sitt bord, trycka på en knapp och hämta sin vällagade, efter förnuftig matsedel komponerade middag ur hissen, äta i lugn och ro utan att springa som en skottspole mellan spisen och bordet. Ja, det kan deras bättre avlönade systrar i bank, telefon, post o. s. v., som ha råd att hålla sig med ett kunnigt hembiträde, tala om. Att efter måltiden skicka ner disken, kanske hämta upp veckotvätten, taga ett bad, ägna sig åt barnen och utträtta alla de små hemsysslor, lite lagning, lite sömnad, skötsel av blommor och dylikt, som för de flesta husmödrar äro ett kärt besvär eller nöje. Och sedan — en hel söndag fri från mat, tvätt- och städbekymmer, en hel dag att göra just det man längtar efter, vilket är detsamma som att vila, skulle inte det vara idealet för gifta förvärvsarbeterskor!

Den första grupp av gifta förvärvsarbeterskor, som ha förutseende, mod och kraft att sätta denna plan i verket, att slå ett slag för förnuftigare levnadsvanor, om dem kommer förvisso en framtid att döma: de nöjde sig inte med att följa med sin tid, de hjälpte till att skapa den.

Fru Ratio.

Gott Nytt År

tillönskas kamrater landet runt.

Ronneby soc.-dem. kvinnoklubb.

Gott Nytt År

tillönskas alla kamrater över hela landet.

Vännäs soc.-dem. kvinnoklubb.

God Helg 1930—1931

önskas alla partivänner landet runt av

Ulriksfors soc.-dem. kvinnoklubb.

Alla för arbetarrörelsen
intresserade kvinnor

böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

Fackförenings- rörelsen.

Den utkommer med ett
24-sidigt häfte varje
vecka och kostar för
helt år kr. 6:15, för
halvt år kr. 3:15.

Prenumerationen kan ske antingen
genom postverket eller direkt hos
tidskriftens exp., adress: Landsekre-
tariatet, Barnhusgatan 18, Stockholm.

Funktionalismen och den gifta arbetskan.

Till de inlägg med anledning av H. L:s
artikel "Funktionalismen och den gifta
arbeterskan", som införts i Morgonbris,
vilja vi göra ett par små anmärkningar.

Det förutsättes nämligen ganska katego-
riskt i dessa att den utom hemmet arbetan-
de gifta kvinnan skulle vara mycket kon-
servativ och ha en barnsligt egenkär inställ-
ning till de egna hushållsprestationerna.
Denna hennes inställning skulle därför ut-
göra ett hinder för att inte centralköks-
idén här i Sverige vägar sig fram.

Undertecknad tror inte alls att detta är
fallet, fastän det så kan synas, utan fast-
mer ett uttryck för den s. k. rönnbärs-
filosofin. Ty f. n. skulle varken den utom
hemmet arbetande hustrun eller den som ar-
betar inom hemmet ha råd att köpa den fär-
diglagade maten.

Vi tro nämligen inte att ett centralkök
kan leverera middagar eller andra måltids-
rätter till det pris som dessa få kosta i ar-
betarhem. Visserligen skulle arbetskraften
mera rationellt utnyttjas än vad som kan
bli tal om då man räknar med att i hundra
hushåll det ock är hundra kvinnor som
pyssla med maten.

Men man får lov att ta med i beräkningen
att dessa hustrur icke endast utföra allt

Fru Hanna Samuelsson, Kumla, 50 år.

50 år fyllde måndagen den 17 nov. fru
Hanna Samuelsson, Kumla. Hanna Samu-
elsson har tillhört soc.-dem. kvinnoklubben se-
dan dess bildande år 1924 och varit i sty-
relsen sedan 1926. Hon är en kamrat som
aldrig drar sig undan arbete, utan tillhör
dem som finna att svårigheterna äro till för
övertinnas. På måndagsmorgonen uppvak-
tade kvinnoklubben henne med en silver-
skål fylld av frukt. Hyllningen pågick
hela dagen med blommor, presenter och tele-
gram och sång, samt fick sin värdiga av-
slutning med en fest på kvällen i jubi-
larens hem.

hushållsarbete utan lön, de bidra även di-
rekt ekonomiskt till dess uppehållande.

Många äro dock på det klara med, att
något måste göras, för att lätta arbetsbör-
dan för dessa samhällets mest arbetstygda
individer.

Men om vi genast skola kunna ge oss in
på centralköksidén är en annan sak.

Litet var har väl observerat, att många
s. k. slakteriaffärer numera ha väl sorterade
charkuteriaffärer i sin omedelbara närhet.
Även de koop. affärerna, såsom "Konsum"
i Stockholm har det så ordnat, och i dessa
finnas en mångfald färdiglagade rätter,
vilka dock äro alldeles för dyra. Här någ-
ra pris: Kåldolmar 35 öre st., kroppkakor
15 öre pr st., potatisbullar 10 öre st., kalv-
kyckling 40 öre. Säkerligen skulle dock
dessa affärer kunna laga mat till för fat-
tigt folk överkomliga priser.

Varför icke tillhandahålla soppor, såsom
kokta gula ärter, fläsk- och köttsoffa och
andra soppor och rätter såsom finsk fär-
stuvning, pepparrotskött, rotmos och fläsk
m. fl., som säkerligen skulle kunna säljas
så billigt att det vore möjligt för den utom

Aktiebolaget
Arbetarnes Tryckeri
FOLKETS HUS, STOCKHOLM

TEL.: 2276, Norr 4043

Postgiro 4739

*

Rekommenderar sig till utfö-
rande av alla slags trycksaker

*

Moderna stilar

Snabbt utförande

Moderata priser

hemmet förvärvsarbetande kvinnan att till-
handla sig dem. Vi finge då pröva om det
är konservatism som avhåller henne att
lätta sin arbetsbörda. Ävensom att särskilt
de koop. företagen finge tillfälle pröva sig
fram till vidare utveckling. S.

Andréeboken på esperanto.

Per balono al la poluso (Med ballong till
polen) är titeln på esperantoupplagan av
den officiella Andréeboken, som utgivits av
Förlagsföreningen Esperanto. Verket har
fått en värdad utstyrel och översättningon
har verkställt av folkskollärare Stellan
Engholm — en ung, men synnerligen kun-
nig esperantist, som skilt sig från uppgif-
ten på ett utmärkt sätt. Man konstaterar
esperantos användbarhet för även så krä-
vande ändamål, som ifrågavarande, där
fackuttrycken skapa svårigheter även för
de nationella språken. Vid nyskapelserna
i esperanto har man ej behövt införa nya
ord. Termer och fackuttryck ha tillfreds-
ställande kunnat återges med esperanto-
språkets ordstammar och dess geniala ord-
bildningslära.

Med det nu utgivna verket ha svenskarna
ännu en gång gått i spetsen för esperanto-
folket i världen — redan på 1890-talet voro
svenskarna de ledande bland esperanto-
folket. Intresset för det stora verket är
också synnerligen stort bland esperantister-
na i alla länder och boken kommer säkerli-
gen att få strykande åtgång. Priset ställer
sig även lägre än för den svenska upplagan,
trots att ingenting saknas varken ifråga om
text- eller bildmaterial. Den häftade boken
kostar 9: — kr., och inbunden i starkt klot-
band betingar den kr. 11:50. Här ha de
svenska esperantisterna möjlighet att ge
sina korrespondenter i andra länder en vär-
defull julklapp genom att köpa Andrée-
boken. L. I.

TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I FOLKET

Liten familj

blir inte stor om man i
god tid gör sina inköp hos
oss. Upplysningsschryror
och prislista mot 45 öres posta. Privat
avsändare om så begäras.

Nils Adamsson,

Jakobsgatan 22, Stockholm I.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Vessman. Tel. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Upplandsgatan 1, 3 tr. Tel. 188 86. Postgiro n:r 50196.

För annonsavdelningen: Astrid Johansson, S:t Eriksgatan 77. Tel. Vasa 158 38.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre. Prenumeration sker på posten.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund.

Expedition: Upplandsgatan 1, 3 tr. ö. g. Tel. 188 86. Postgiro 50197.

Stockholms läns soc.-dem. kvinnodistrikt.

Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten.

Stockholms soc.-dem. kvinnoklubbers samorganisation.

Ordf. och korresp. fru Sigrd Lundin, Gröndal. Tel. Gröndal 116. Kassör fru Anna Larsson, Mittelvägen 8, Enskede. Tel. Enskede 183.

Sthlns Allm. Kvinnoklubb

sammanträder första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr.

Ordförande fru Anna Carlsson, Jungfrugatan 41 B, 3 tr.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. & lokalen Kocksgatan 24, sal C, i p. g. n. b.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingegat. 65. 3 tr., Stockholm. Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb

sammanträder 2:a fredagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensgatan 69. Tel. Kungsh. 67 90.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb

har ord. möte 1:sta onsdagen i varje månad & lokalen Gustav Vasa automaten, Upplandsgatan 51, kl. 7.30 e. m.

Uppbörd och inskrivning varje möte. Styrelsen.

S:t Görans soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Jenny Larsson, Arbetaregatan 21. Tel. Kungsh. 97 89.

Föreningen för hembiträden i Stockholm

håller möte 1:sta torsdagen i varje månad (utom juni, juli och augusti) i Studiehomet, Bryggaregatan 12 b.

Styrelsen.

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk Bank.

Kontor i Stockholm:

Grundad 1865.

Regeringsgatan 18,
Hornsgatan 66 A,

Norrlandsgatan 2,
Slussplan 1-3,

Humlegårdsgatan 7,
Kungsgatan 60,

Barnhusgatan 18,
Odengatan 52.

Ⓣ

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Rut Jönsson, Billesholms gruva. Sekr. fru Herta Olsson, Fäladen, Billesholms gruva. Styrelsen.

Enskede soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Källvägen. Ordf. fru Ingrid Viberg, Solv. 8, Enskede. Tel. 391.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal. Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal.

Styrelsen.

Lundby soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal, Brämargården, Göteborg. Styrelsen.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinnoklubb

håller möten 1:sta onsdagen i varje månad i lokalen Götaholmsgatan 1 och 3:dje tisdagen i månaden i lokalen Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Örgryste soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda.

Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Lidingö soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 3:dje måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Torsvik och Skärsåtra omväxlande. Ordf. fru Anna Johansson, adr. Sirius 3, 2 tr., Torsvik Lidingö I. Tel. 667.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtensson, Jörgen Ankersgatan 9, Malmö.

Malmö östra soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte andra tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. & Stjärnans sällskapslokaler. Ordf. fru Matilda Pettersson (tel. 13 66, adr. som ovan), sekr. fru Anna Roos, Gärnäsplan 6, 119 77.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 3:dje måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby. Styrelsen.

Nacka soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Annie Wallentheim, Skuru, Ektorp. Tel. Skuru 3 59.

Nynäshamn soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus omväxlande. I dec. hålles mötet i Huvudsta. Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga. Tel. 492. Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Nya Folkets Hus C-sal.

Ordf. fru Elsa Carlsson, Esplanaden 14. Tel. 527. Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37. Styrelsen.

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Styrelsen.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets hus.

Ordf. fru Karin Enström, Box 81, Uppl. Väsby. Styrelsen.